

NEJVYŠŠÍ
SOUD
ČESKÉ
REPUBLIKY

XXIX

ročník
2002

Orac

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

VÝBĚR Z ROZHODNUTÍ Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu

OBSAH:

Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 11598/85 ve věci Société Stenuit versus Francie	2
Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 12945/87 ve věci Hadjianastassiou versus Řecko	11
Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 33071/96 ve věci Malhous versus Česká republika	24

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
27. února 1992
VĚC SOCIÉTÉ STENUIT
(Rozsudek ve věci Société Stenuit versus Francie)

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“), zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a v souladu s příslušnými ustanoveními Jednacího řádu Soudu jako Senát, který tvořili soudci R. Ryssdal, předseda, F. Gölcüklü, F. Matscher, L. – E. Pettiti, C. Russo, A. Spielmann, S. K. Martens, J. M. Morenilla, A. B. Baka a dále M. – A. Eissen, tajemník Soudu, a H. Petzold, zástupce tajemníka Soudu, po uzavřené poradě Senátu, která se konala dne 24. února 1992, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl postoupen Soudu Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) dne 12. července 1991 během tříměsíční lhůty stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 11598/85) proti Francouzské republice předložené u Evropské komise pro lidská práva (dále jen „Komise“) podle článku 25 společnosti Stenuit, která je obchodní společností podle francouzského práva, dne 20. prosince 1984.

Žádost Komise se opírá o články 44 a 48 a o prohlášení, jímž Francie uznala obligatorní pravomoc Soudu (článek 46). Cílem žádosti bylo dosáhnout rozhodnutí, zda skutkové okolnosti případu zakládají porušení závazků odpovědného státu podle článku 6 § 1 Úmluvy.

2. Ve vytvořeném senátu zasedali ex officio L. – E. Pettiti, zvolený soudce s francouzským občanstvím (článek 43 Úmluvy), a R. Ryssdal, předseda Soudu (ustanovení 21 § 3 písm. b/ Jednacího řádu Soudu). Dne 29. srpna 1991 vylosoval předseda za přítomnosti tajemníka Soudu jména dalších sedmi členů, jimiž se stali F. Gölcüklü, F. Matscher, C. Russo, A. Spielmann, S. K. Martens, J. M. Morenilla a A. B. Baka (článek 43 in fine Úmluvy a ustanovení 21 § 4 Jednacího řádu Soudu).

3. V odpovědi na dotaz učiněný v souladu s ustanovením 33 § 3 písm. d) Jednacího řádu Soudu stěžující si společnost informovala tajemníka Soudu dne 23. prosince 1991 o svém záměru „odstoupit“.

4. Pan Ryssdal se ujal funkce předsedy senátu (ustanovení 21 § 5 Jednacího řádu Soudu) a prostřednictvím tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem francouzské vlády (dále jen „Vláda“) a s delegátem Komise možnost vyškrtnutí stížnosti ze seznamu (ustanovení 49 § 2 Jednacího řádu Soudu). Tajemník Soudu obdržel vyjádření delegáta dne 23. ledna a zástupce Vlády dne 31. ledna 1992.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

5. Skutečnosti konstatované Komisí podle článku 31 § 1 Úmluvy byly následující:

„18. V letech 1977 a 1978 odpověděla stěžující si společnost na nabídku dvou kontraktů o provedení zahradních úprav, jež byly zahrnuty v tendru vyhlášeném Ministerstvem obrany.

19. Společnost byla obviněna ministrem odpovědným za ekonomické a finanční otázky z toho, že jednala v dohodě s konkurenty s cílem rozdělit si různé veřejné kontrakty a že ve dvou výše zmíněných případech souhlasila s přijetím lepších nabídek než její konkurenti s tím, že dohody budou sjednány v budoucnu, aby společnost získala další kontrakty.

20. V souladu s postupem upraveným v nařízení ze dne 30. června 1945, ve znění zákona ze dne 19. července 1977, o cenách a trestání přestupků proti ekonomickým předpisům, konzultoval ministr odpovědný za ekonomické a finanční otázky Komisi pro soutěž (Commission de la concurrence), která vyjádřila názor, že účast stěžující si společnosti byla prokázána a že by tato měla zaplatit pokutu ve výši 100 000 FF.

21. Ministr pro ekonomické a finanční otázky pak svým rozhodnutím ze dne 16. října 1981 uložil stěžující si společnosti pokutu ve výši 50 000 FF.

22. Stěžující si společnost se odvolala k ministrovi s tím, aby přehodnotil své rozhodnutí, a požádala, aby v její prospěch byl aplikován zákon o amnestii ze dne 4. srpna 1981.

23. Ministr zamítl toto odvolání rozhodnutím ze dne 1. února 1982, inter alia z toho důvodu, že přestupky spáchané stěžující si společností měly za následek spíše správní pokutu než trest ve smyslu trestního práva a že amnestii poskytnuté na základě výše zmíněného zákona podléhaly pouze tresty ve smyslu trestního práva.

24. Dne 2. dubna 1982 se stěžující si společnost odvolala proti tomuto rozhodnutí ke Státní radě (Conseil d'Etat). Dne 2. srpna 1982 společnost založila do spisu dodatečné podání.

25. Dne 23. března 1983 založil ministr pro ekonomické a finanční otázky do spisu u Státní rady obhajobu. Stěžující si společnost pak jako odpověď založila do spisu své podání dne 8. června 1983.

26. Dne 6. června 1984 svolala Státní rada ústní jednání, při němž byli vyslechnuti soudce – zpravodaj se svým prohlášením, právní zástupce stěžovatele s krátkým prohlášením, v němž se odvolal na svá písemná podání, a vládní komisař, soudce justičního oddělení Státní rady delegovaný pro tuto funkci, v níž vystupuje jako naprosto nezávislý poradce.

27. Státní rada zamítlá odvolání svým rozsudkem ze dne 22. června 1984. V něm zaujala především stanovisko, že pokuty udělované firmám nebo korporacím ministrem odpovědným za ekonomické a finanční otázky v souladu s nařízením ze dne 30. června 1945, ve znění zákona ze dne 19. července 1977, nejsou tresty ve smyslu trestního práva.

Dále pak Státní rada poukázala na to, že stěžující si společnost nemůže úspěšně tvrdit, že tyto správní tresty odporují Evropské úmluvě o lidských právech, jelikož nebyly uloženy soudem, přičemž se tyto sankce opírají o výše zmíněný zákon ze dne 19. července 1977. V důsledku toho Státní rada rozhodla, že stěžující si společnost nemá žádné důvody požado-

vat zrušení rozhodnutí, jímž ministr pro ekonomické a finanční otázky odmítl aplikovat v její prospěch zákon o amnestii.“

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

6. Ve své stížnosti ze dne 20. prosince 1984 předložené Komisi (č. 11598/85) společnost Stenuit napadla řízení, které proti ní vedl ministr pro ekonomické a finanční otázky. Přitom se odvolala na článek 6 § 1 Úmluvy.

7. Komise prohlásila stížnost za přípustnou dne 11. července 1989. Ve své zprávě ze dne 30. května 1991 (článek 31) vyjádřila Komise jednomyslný názor, že došlo k porušení článku 6 § 1.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

8. Dopisem ze dne 12. prosince 1991 informovala stěžující si společnost Soud o svém záměru „odstoupit“. Vláda byla konzultována a zaujala stanovisko, že případ by měl být vyškrtnut ze seznamu. Přitom uvedla, že je „tím spíše nakloněna se připojit (k přání vyjádřenému společností Stenuit), jelikož francouzské předpisy se od jejich aplikace v roce 1984 vyvíjely v souladu s fakty datujícími se od roku 1981. Nařízení prezidenta republiky č. 86–1243 ze dne 1. prosince 1986, o volných cenách a soutěži, jímž byla zejména vytvořena Rada pro soutěž, vyřešilo do značné míry zásadní problémy uvedené Komisí v její zprávě.“ Delegát Komise uvedl, že nemá námitky proti aplikaci ustanovení 49 § 2 Jednacího řádu Soudu, který zní takto:

„Je-li senát informován o smírném urovnání, dohodě či jiné skutečnosti tohoto druhu s cílem vyřešit spornou záležitost, může případ vyškrtnout ze seznamu po konzultaci, je-li to nezbytné, se stranami, s delegáty Komise a se stěžovatelem.“

9. Ačkoli rozhodnutí stěžovatele neznamená v přísném slova smyslu „odstoupení“, jelikož nebylo učiněno stranou sporu mající na zřeteli skutečnost, že Protokol č. 9 dosud nevstoupil v platnost (ustanovení 1 písm. h/ a k/ Jednacího řádu Soudu a rozsudek ve věci Owners' Services Ltd. v. Itálie ze dne 28. června 1991, Serie A, č. 208–A, str. 8, § 10), jedná se v každém případě o „jinou skutečnost tohoto druhu s cílem vyřešit spornou záležitost“. Kromě toho Soud nevidí žádný důvod z hlediska veřejného pořádku pro to, aby řízení pokračovalo (ustanovení 49 § 4 Jednacího řádu Soudu). Proto by měl být případ vyškrtnut ze seznamu.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

Rozhoduje vyškrtnout případ ze seznamu.

Vyhotoveno v anglickém a francouzském jazyce a poté písemně oznámeno podle ustanovení 55 § 2, druhého pododstavce, Jednacího řádu Soudu dne 27. února 1992.

Marc-André EISSEN
tajemník

Rolv RYSSDAL
předseda

VĚC SOCIÉTÉ STENUIT – PŘÍLOHA
NÁZOR EVROPSKÉ KOMISE PRO LIDSKÁ PRÁVA
(jak je uveden ve zprávě Komise ze dne 30. května 1991)

Komise měla následující složení: J. A. Frowein, úřadující předseda, S. Trechsel, F. Ermacora, G. Jörundsson, J. – C. Soyer, H. G. Schermers, H. Danelius, G. H. Thuneová, Sir Basil Hall, F. Martínez, J. Liddyová, L. Loucaides, H. C. Krüger, tajemník.

NÁZOR KOMISE

A. Stížnost prohlášena za přípustnou

48. Komise shledala přípustnou stížnost stěžující si společnosti, že jí bylo upřeno právo na to, aby její záležitost byla projednána pravomocným soudem, který by rozhodl o trestním obvinění vzneseném proti ní.

B. Sporná otázka

49. Otázka, kterou je třeba v tomto případě zodpovědět, zní, zda je článek 6 § 1 na daný případ aplikovatelný, a pokud ano, zda bylo či nebylo toto ustanovení porušeno.

C. Úvodní poznámky

50. Stěžující si společnost tvrdí, že rozhodnutí ze dne 16. října 1981, jímž jí ministr pro ekonomické a finanční otázky uložil pokutu, bylo rozhodnutím o trestním obvinění. Jelikož podle názoru stěžující si společnosti je zde aplikovatelný článek 6 § 1 Úmluvy, společnost tvrdí, že byla oprávněna k tomu, aby toto obvinění bylo vzneseno před soudem splňujícím požadavky tohoto ustanovení, jehož porušení společnost nyní konstatuje. Vláda oproti tomu tvrdí, že napadaná sankce vykazuje všechny rysy správního trestu, takže v důsledku toho článek 6 § 1 Úmluvy nelze na tento případ aplikovat.

Relevantní úsek článku 6 § 1 Úmluvy zní následovně :

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu ...“

D. Aplikovatelnost článku 6 § 1 Úmluvy

51. Aplikovatelnost článku 6 § 1 Úmluvy závisí na tom, zda rozhodnutí ministra pro ekonomické a finanční otázky dosáhlo stupně rozhodnutí o trestním obvinění.

52. Vláda popírá aplikovatelnost článku 6 § 1 Úmluvy na daný případ. Vláda v této souvislosti tvrdí, že pokuta byla správním trestem proti stěžující si společnosti. Podle názoru Vlády vyšetřování, která vedla k tomu, že případ byl postoupen Komisi pro soutěž podle článku 52 nařízení ze dne 30. června 1945, ve znění zákona ze dne 19. července 1977, nebyla jednáním vyšetřovacího orgánu, nýbrž jednáním státní správy. Kromě toho samotná Komise pro soutěž,

jejíž názor ministr akceptoval, musí být chápána jako správní orgán, jak vyplývá z judikatury Státní rady (Conseil d'Etat). Vláda má za to, že napadená sankce vykazuje všechny znaky správního trestu ve smyslu judikatury Soudu v případech Engel a Öztürk (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Engel a další v. Nizozemí ze dne 8. června 1976, Serie A, č. 22 a rozsudek ve věci Öztürk v. Německo ze dne 21. února 1984, Serie A, č. 73).

53. Stěžující si společnost tvrdí, že obvinění proti osobám, které údajně porušily ekonomické předpisy ve smyslu nařízení ze dne 30. června 1945, ve znění pozdějších změn, byla skutečnými trestními obviněními, protože ministr mohl rozhodnout o uložení pokuty přímo nebo postoupit spis úřadu veřejného prokurátora za účelem trestního stíhání. V každém případě rozhodnutí o tom, který z těchto dvou kursů sledovat, příslušelo pouze samotnému ministroví. Z toho plyne, že ačkoli sankcí uloženou na závěr řízení byla sankce správní povahy podle vnitrostátního práva, obvinění vedoucí k tomuto rozhodnutí mělo trestní povahu. Stěžující si společnost poukazuje v této souvislosti na to, že ve výše zmíněném rozsudku ve věci Engel Soud zdůraznil autonomii pojmu „trestní obvinění“ ve smyslu Úmluvy ve vztahu ke klasifikaci podle vnitrostátního práva. Společnost dále uvádí, že v případě Deweer (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Deweer v. Belgie ze dne 27. února 1980, Serie A, č. 35), který se rovněž týkal ekonomických předpisů, zaujal Soud stanovisko, že ačkoli se zdálo, že šlo o správní trest, existovalo zde v podstatě „trestní obvinění“, za prvé proto, že urovnání navržené stěžovateli zahrnovalo alternativně jako možné sankce uvěznění, pokuty, zabavení majetku nebo soudem nařízené uzavření budov, a za druhé proto, že uvedené předpisy a především vyšetřující orgány používaly termíny „infraction“ (přechin/zločin) a „contravenant“ (pachatel). Navíc ve výše zmíněném případě Öztürk zaujal Soud stanovisko, že tam, kde se pachatel přechinu/zločinu vystavil předvídanému trestu, inter alia s odrazujícím účinkem a obvykle sestávajícímu z pokut či z opatření směřujících ke zbavení dané osoby její svobody, pak takovýto přechin/zločin spadá pod rozsah trestního práva. Aplikace principů stanovených Soudem na daný případ poukazuje na „trestní obvinění“ ve smyslu Úmluvy.

54. Komise soudí, že řízení v tomto případě se netýkalo sporu o „civilní práva a závazky“ stěžující si společnosti. Je nutné pouze rozhodnout, zda se řízení týkalo „trestního obvinění“ proti ní ve smyslu článku 6 § 1 Úmluvy.

55. Již ve svém rozsudku ve věci Neumeister (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Neumeister v. Rakousko ze dne 27. června 1968, Serie A, č. 8, str. 41, § 18) Soud konstatoval, že slovo „obvinění“ je třeba chápat „ve smyslu Úmluvy“. Ve svém rozsudku ve věci Deweer Soud dále zaujal stanovisko, že i když osoba nebyla uvězněna či obviněna, může jít za určitých okolností o „trestní obvinění“. V tomto případě Soud konstatoval, že obvinění může být „pro účely článku 6 § 1 definováno jako úřední oznámení předložené jednotlivci příslušným orgánem o tom, že spáchal trestný čin“ (výše uvedený rozsudek ve věci Deweer, str. 24–25, § 46).

56. Ve svých rozsudcích ve věci Engel (výše uvedený rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Engel, str. 33–35, §§ 80–82), ve věci Öztürk (výše uvedený rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Öztürk, str. 20–21, §§ 48–50), ve věci Campbell a Fell (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Campbell a Fell v. Spojené království ze dne 28. června 1984, Serie A, č. 80, str. 35, §§ 68–69) a ve věci Weber (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Weber v. Švýcarsko ze dne 22. května 1990, Serie A č. 177, str. 17–18, §§ 30–35) Soud stanovil následující principy pro vyšetřování kvalifikované jako nikoli trestní podle vnitrostátního práva:

a) Úmluva nebrání smluvním státům, aby si vytvořily nebo udržovaly rozdíl mezi trestním právem a správním či disciplinárním právem a aby vytyčily dělící hranici, avšak to neznamená, že takováto klasifikace je rozhodující pro účely Úmluvy.

b) Kdyby smluvní státy mohly podle své úvahy klasifikaci přečinu/zločinu jako disciplinárního namísto trestního vyloučit působnost základních ustanovení článků 6 a 7, pak by aplikace těchto ustanovení byla podřízena jejich svrchované vůli. Takto rozsáhlé stanovisko by mohlo vést k výsledkům neslučitelným s předmětem a účelem Úmluvy.

57. Při rozhodování o tom, zda je dané „obvinění“ trestním obviněním, se Soud především odvolává na ustanovení definující přečin/zločin, aby se ujistil, je-li předmětný přečin/zločin trestným činem podle právního systému žalovaného státu, přičemž kladná odpověď má za následek aplikovatelnost článku 6 Úmluvy (výše uvedený rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Engel, str. 34, § 81). Poté Soud posuzuje povahu přečinu/zločinu a stupeň přísnosti trestu, který dotčené osobě hrozí (ibid.).

58. S přihlédnutím ke dvěma posledním kritériím Soud nejprve připomněl, že v případě Deweer (výše uvedený rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Deweer, str. 23 až 24, §§ 44–45) – který se týkal placení postupné pokuty s cílem předejít uzavření řeznictví pro porušení belgických cenových předpisů – prominentní místo, které zaujímá v demokratické společnosti právo na spravedlivý proces, jej přivedlo k volbě „materiálního“ chápání a nikoli „formálního“ chápání pojmu „obvinění“ uvedeného v článku 6 § 1. Takovéto chápání jej přímo k tomu, aby hleděl za vnější jevy a aby analyzoval realitu předmětného řízení.

59. Ve světle této judikatury Komise posuzovala, zda obvinění vznesené proti stěžující si společnosti mělo trestněprávní povahu.

60. Komise především poznamenává, že Státní rada (Conseil d'Etat) ve svém rozsudku ze dne 22. června 1984 stanovila, že pokuty uložené firmám nebo korporacím ministrem pro ekonomické a finanční otázky nejsou tresty ve smyslu trestního práva. Na druhé straně se však zdá, že Ústavní rada v řadě rozsudků (viz odstavec 39 zprávy Komise) v podstatě stanovila, že sankce uložené „nezávislými ne-soudními“ nebo „ne-jurisdikčními správními orgány“ (včetně sankcí uložených Radou pro soutěž v rámci pravomoci, která na ni byla přenesena ministrem odpovědným za ekonomické a finanční otázky nařízením ze dne 1. prosince 1986, jednající v nezbytných případech na základě doporučení Komise pro soutěž, aby se předešlo omezením volné soutěže a aby byla tato omezení trestána) spadají do oblasti trestního práva.

61. V každém případě je význam indikací z oblasti vnitrostátního práva pouze relativní. V určitých případech je podstatné zkoumat povahu daného přečinu/zločinu, což má závažnější význam (výše zmíněný rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Engel, str. 35, § 82).

62. V této souvislosti Komise konstatuje, že účelem, který sledovalo napadané ustanovení obsažené v nařízení ze dne 30. června 1945, bylo podpořit volnou soutěž na francouzském trhu. Nařízení se tak vztahovalo k obecnému zájmu společnosti běžně chráněnému trestním právem (stížnost č. 7341/76, případ Eggs v. Švýcarsko, zpráva Komise ze dne 4. března 1978, Decisions and Reports /DR/ č. 15, str. 35, § 79). Sankce uložené ministrem byly opatřením směřujícím proti firmám nebo korporacím, které se dopustily jednání zakládajícího „přečin/zločin“ („infraction“). Komise dále poukazuje na to, že ministr mohl případ postoupit vyšetřovacím orgánům za účelem zahájení trestního řízení proti „pachatel“ („contravenant“). Kromě toho po postoupení spisu vyšetřovacím orgánům již ministr nemohl uložit pokutu. Pokuta byla tudíž náhradou za sankci, kterou mohly uložit trestní soudy v případě, že by případ byl postoupen vyšetřovacím orgánům.

63. S přihlédnutím k povaze a k přísnosti sankce, již se vystavily osoby odpovědné za přečiny/zločiny, Komise především konstatuje, že „podle běžného významu termínů, do oblasti trestního práva obecně spadají přečiny/zločiny, u nichž je pachatel vystaven předvídanému trestu (...) s odrazujícím účinkem a obvykle sestávajícímu z pokut či z opatření směřujících ke zbavení dané osoby její svobody“ (výše uvedený rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Öztürk, str. 20, § 53). To však neznamená, že každá sankce zahrnující zbavení svobody nebo pokutu nutně spadá do oblasti trestního práva (výše uvedený rozsudek ve věci Engel, str. 36, § 85).

64. V daném případě sankce uložená ministrem znamenala pokutu ve výši 50 000 FRF, částku, která sama o sobě není zanedbatelná. Avšak především maximální pokuta, tj. sankce, již se vystavily osoby odpovědné za přečiny/zločiny, činila 5 % ročního obrátu pro firmu a 5 000 000 FRF pro ostatní „pachatele“ („contravenants“) (viz odstavec 32 zprávy), což zcela jasně ukazuje, že daná sankce byla zamýšlena jako odstrašující.

65. Podle názoru Komise se trestně právní charakter případu z hlediska Úmluvy jeví jako zcela jednoznačný při kombinaci vzájemně ladících výše zmíněných faktorů. Komise poukazuje na to, že za určitých okolností může být obvinění definováno pro účely článku 6 § 1 Úmluvy jako úřední oznámení předložené jednotlivci příslušným orgánem o tom, že spáchal trestný čin (viz odstavec 55 názoru Komise). K tomu již v daném případě došlo, když ministr konzultoval Komisi pro soutěž a když tato doporučila, aby stěžovateli byla uložena pokuta ve výši 100 000 FRF. V každém případě rozhodnutí ministra uložit pokutu bylo z hlediska Úmluvy rozhodnutím o trestněprávní povaze obvinění, takže pokuta vykazovala všechny rysy trestněprávní sankce.

66. Zdá se však, že vláda uplatňuje námitku, byť i nepřímou, když tvrdí, že korporace nemohou nést trestněprávní odpovědnost. Komise především poznamenává, že Úmluva neobsahuje v tomto směru žádné ustanovení. Dále Komise konstatuje, že otázka trestněprávní odpovědnosti korporací je v různých právních systémech členských států Rady Evropy pojmá-

na různě. Komise poukazuje na to, že francouzské právo připouští výjimky z principu, že korporace nemohou podléhat trestněprávní odpovědnosti. Kasační soud uznal existenci takových výjimek, které jsou předvídané zákonem (viz odstavec 47 zprávy). Komise rovněž konstatuje, že není pochyb o tom, že sankce uložená v tomto případě byla uložena korporaci. Komise proto zastává názor, že v situaci, jaká se právě posuzuje v daném případě, je podle francouzského práva možné, aby i vůči korporaci bylo vzneseno trestní obvinění. V důsledku toho otázka vznikající ve světle Úmluvy zní, zda záruky, které poskytuje fyzickým osobám, mohou či nemohou být poskytnuty též korporacím, které byly poškozeny porušením jejich ustanovení. V této souvislosti Komise připomíná, že instituce Úmluvy již dříve uznaly, že korporace mohou požívat řady práv, jimž se obvykle těší fyzické osoby, jako například právo na svobodu projevu (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Sunday Times versus Spojené království ze dne 26. dubna 1979, Serie A, č. 30; stížnost č. 13166/86, Times Newspapers Ltd and Andrew Neil v. Spojené království, zpráva Komise ze dne 12. července 1990) nebo práva uvedená v článku 9 Úmluvy (stížnost č. 8118/77, rozhodnutí ze dne 19. března 1981, DR 25, str. 105–117). Komise rovněž připomíná, že instituce Úmluvy neustále zdůrazňují význam článku 6 Úmluvy, který odráží „základní principy právního státu“ (výše uvedený rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Sunday Times, str. 34, § 55) a že restriktivní výklad tohoto článku „by nebyl v souladu s předmětem a účelem tohoto ustanovení“ (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci De Cubber v. Belgie ze dne 26. října 1984, Serie A, č. 86, str. 16, § 30). Ve světle výše uvedených úvah má Komise za to, že korporace může požadovat ochranu podle článku 6 Úmluvy, bylo-li vůči ní vzneseno „trestní obvinění“.

67. Z toho vyplývá, že článek 6 je na daný případ aplikovatelný.

E. Soulad s článkem 6 § 1 Úmluvy

68. Jelikož je článek 6 na daný případ aplikovatelný, musí tudíž Komise posoudit, zda mohla stěžující si společnost uplatnit své právo na to, aby její případ byl projednán soudem splňujícím požadavky tohoto ustanovení.

69. V této souvislosti Vláda uznává, že řízení před Komisí pro soutěž skutečně nebylo co do své povahy řízením soudní povahy, skýtajícím všechny záruky stanovené článkem 6 Úmluvy, a to zejména proto, že zákonodárce je jasně koncipoval jako neveřejné. Vláda však tvrdí, že možnost odvolání ke Státní radě (Conseil d'Etat) skýtalo penalizované firmě – tudíž stěžující si společnosti v daném případě – reálnou možnost postoupit případ soudu, který by ve věci rozhodl v podmínkách slučitelných s ustanoveními článku 6 Úmluvy. V této souvislosti vláda připomíná, že stěžující si společnost nikdy netvrdila, že její práva na obhajobu byla před Státní radou (Conseil d'Etat) porušena, nebo že tento soud nebyl nezávislý a nestranný, jak vyžaduje článek 6. Stěžující si společnost ani netvrdila, že že jí bylo upřeno právo na veřejné jednání. Vláda dále poznamenává, že Státní rada (Conseil d'Etat) by byla plně přezkoumala meritum pokuty uložené ministrem a že stěžující si společnost mohla požadovat zastavení výkonu rozhodnutí, aby zmírnila neodkladný charakter odvolání k tomuto soudu.

70. Pokud jde o odvolání ke Státní radě (Conseil d'Etat), stěžující si společnost vysvětluje, že napadá samotnou podstatu rozsudku Státní rady (Conseil d'Etat), v němž tato vyhlásila, že (společnost) o sobě nemůže tvrdit, že je obětí porušení Úmluvy, protože uložená sankce spočívala na zákonu ze dne 19. července 1977. Odůvodnění rozsudku odhaluje dvojí odmítnutí uznat nadřazenost Úmluvy nad legislativou obecně a nad zákonem, který byl ve vztahu k Úmluvě pozdějším, zvláště. Podle názoru stěžující si společnosti již samotná skutečnost, že aplikace Úmluvy nemusí být vzata v úvahu v řízení před soudem smluvního státu, znamenala popření Úmluvy. Kromě toho odmítnutí Státní rady (Conseil d'Etat) vyslovit se k otázce, zda řízení podle nařízení ze dne 30. června 1945, ve znění zákona ze dne 19. července 1977, odporovalo Úmluvě, bylo jasným porušením článku 6 Úmluvy. Stěžující si společnost dále tvrdí, že řízení před Státní radou (Conseil d'Etat) nerespektovalo zcela princip kontradiktornosti, jelikož například ne všechny dokumenty studované soudcem – zpravodajem byly postoupeny stranám.

71. Komise konstatuje, že Státní rada (Conseil d'Etat), k níž byla v napadeném řízení otázka porušení článku 6 Úmluvy vznesena stěžující si společností, prohlásila za prvé, že pokuty udělené ministrem firmám a korporacím podle zákona ze dne 19. července 1977 nejsou trestními sankcemi, a za druhé, že stěžující si společnost nemůže platně tvrdit, že tyto správní sankce odporují Úmluvě, když nebyly uloženy soudem, jelikož spočívají na zákoně ze dne 19. července 1977. Státní rada (Conseil d'Etat) dospěla k závěru, že stěžující si společnost nemůže požadovat zrušení rozhodnutí, jímž ministr odmítl aplikovat zákon o amnestii v její prospěch.

72. Ačkoli se zdá, že podle vnitrostátního práva dohled Státní rady (Conseil d'Etat) nad pokutami udílenými podle zákona ze dne 19. července 1977 mohl mít formu úplného soudního přezkoumání, Komise konstatuje, že v tomto případě Státní rada (Conseil d'Etat) neprozkoumala odvolání podané stěžující si společností z důvodů uvedených výše. V důsledku toho Státní rada (Conseil d'Etat) nerozhodla o merituu obvinění vůči stěžovateli. Ukazuje se tudíž, že jeho případ nebyl nikdy projednán „soudem“ s úplnou jurisdikcí, což mohlo determinovat trestní obvinění proti němu (viz, *mutatis mutandis*, rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Colozza v. Itálie ze dne 12. února 1985, Serie A, č. 89, str. 16, § 32). Státní rada (Conseil d'Etat), která měla úplnou jurisdikci, skutečně odmítla posoudit meritum obvinění vzneseného vůči stěžující si společnosti.

73. Z toho plyne, že stěžující si společnosti nebyla poskytnuta ochrana v podobě postupu splňujícího požadavky článku 6 § 1 Úmluvy během řízení, v němž se mělo stanovit, že vstoupila do kartelu s konkurenty za účelem dělit se o různé veřejné kontrakty, v jehož závěru byla udělena stěžovateli pokuta, jež měla z hlediska Úmluvy charakter trestněprávní sankce.

F. Závěr

74. Komise jednomyslně dospívá k závěru, že článek 6 § 1 Úmluvy byl porušen.

H. C. KRÜGER
tajemník Komise

J. A. FROWEIN
úřadující předseda Komise

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
16. prosince 1992
VĚC HADJIANASTASSIOU
(Rozsudek ve věci Hadjianastassiou versus Řecko)

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“), zasedající podle článku 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a v souladu s příslušnými ustanoveními Jednacího řádu Soudu jako Senát, který tvořili soudci R. Ryssdal, předseda, Thór Vilhjálmsson, J. De Meyer, N. Valticos, S. K. Martens, E. Palmová, I. Foighel, R. Pekkanen, Sir John Freeland a dále M.–A. Eissen, tajemník Soudu, a H. Petzold, zástupce tajemníka Soudu, po uzavřené poradě, která se konala ve dnech 26. června a 23. listopadu 1992, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl postoupen Soudu Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) dne 12. července 1991 v tříměsíční lhůtě stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 12945/87) proti Řecké republice předložené u Evropské komise pro lidská práva podle článku 25 řeckým občanem panem Constantinosem Hadjianastassiou dne 17. prosince 1986.

Žádost Komise se opírala o články 44 a 48 a o prohlášení, jímž Řecko uznalo obligatorní pravomoc Soudu (článek 46). Cílem žádosti bylo dosáhnout rozhodnutí, zda skutkové okolnosti případu zakládají porušení závazků odpovědného státu podle článků 6 a 10 Úmluvy.

2. V odpovědi na dotaz učiněný v souladu s ustanovením 33 § 3 písm. d) Jednacího řádu Soudu stěžovatel prohlásil, že si přeje zúčastnit se jednání, a určil svého advokáta, který jej bude zastupovat (článek 30).

3. Vytvořený Senát zahrnoval ex officio pana N. Valticose, zvoleného soudce s řeckým občanstvím (článek 43 Úmluvy), a pana R. Ryssdala, předsedu Soudu (ustanovení 21 § 3 písm. b/ Jednacího řádu Soudu). Dne 29. srpna 1991 za přítomnosti tajemníka Soudu předseda vylosoval jména dalších sedmi členů, jimiž se stali J. Cremona, Thór Vilhjálmsson, J. De Meyer, E. Palmová, I. Foighel, R. Pekkanen a Sir John Freeland (článek 43 in fine Úmluvy a ustanovení 21 § 4 Jednacího řádu Soudu).

Následně pak S. K. Martens, náhradní soudce, nahradil J. Cremonu, který opustil Soud po uplynutí svého volebního období a jehož nástupce se ujal funkce před ústním jednáním (ustanovení 2 § 3 a 22 § 1 Jednacího řádu Soudu).

4. Pan Ryssdal se ujal funkce předsedy Senátu (ustanovení 21 § 5 Jednacího řádu Soudu) a prostřednictvím tajemníka Soudu konsultoval se zástupcem řecké vlády (dále jen „Vláda“), s delegátem Komise a s právním zástupcem stěžovatele organizaci řízení (ustanovení 37 § 1 a 38 Jednacího řádu Soudu). V souladu s následným usnesením obdržel tajemník Soudu vyjádření stěžovatele dne 14. února 1992 a vyjádření Vlády dne 28. února. Dne 2. června informoval tajemník Komise tajemníka Soudu, že její delegát podá své vyjádření ústně. Dne

12. března předložila Komise různé dokumenty, o něž ji požádal tajemník Soudu na žádost Vlády.

5. V souladu s rozhodnutím předsedy se veřejné ústní jednání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 23. června 1992. Předtím se Soud sešel k předběžné poradě.

Před Soud předstoupili:

(a) za Vládu P. Kamarineas, rada při Legislativní radě státu, zástupce, F. Dedoussiová, členka Legislativní rady státu, poradkyně,

(b) za Komisi C. L. Rozakis, delegát;

(c) za stěžovatele R. Nisand, advokát, poradce.

Soud vyslechl přednesy výše uvedených zástupců a pana Hadjianastassiou, jakož i odpovědi na své otázky.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Zvláštní okolnosti případu

6. Pan Hadjianastassiou, řecký občan, je leteckým inženýrem. V rozhodné době byl kapitánem letectva.

Jako důstojník pověřený vypracováním projektu a návrhu výroby řízené střely předložil v roce 1982 Výzkumnému středisku letecké techniky (dále jen „K.E.T.A.“) zprávu o výše zmíněné střele, na níž pracoval. V lednu 1983 předal jedné soukromé společnosti (ELFON Ltd) jinou technickou studii o řízených střelách, kterou sám vypracoval.

A. Řízení před Stálým soudem letectva v Athénách

7. Dne 4. července 1984 senát Stálého soudu letectva v Athénách obvinil stěžovatele a jednu další osobu z vyzrazení vojenského tajemství (článek 97 vojenského trestního zákoníku, viz níže odstavec 21).

Dne 22. října 1984 shledal soud pana Hadjianastassiou vinným z toho, že předal společnosti ELFON sérii deseti informačních položek spolu s „veškerými technickými a teoretickými údaji“, jež se vyskytují ve zprávě pro K.E.T.A. Uvedený soud jej pak odsoudil k trestu odnětí svobody ve výši dva a půl roku.

B. Řízení před Vojenským odvolacím soudem

8. Stěžovatel a prokurátor se proti tomuto rozsudku odvolali k Vojenskému odvolacímu soudu.

9. Po ústním jednání, které se konalo ve dnech 28. února a 1. března 1985, jmenoval Vojenský odvolací soud dva znalce – profesory Polytechnické školy v Athénách, kteří spolu se dvěma dalšími znalci, určenými stěžovatelem, porovnali obě studie.

Ve své zprávě ze dne 26. září 1985 došli oba profesori k těmto závěrům:

„... podle našeho názoru jsou obě studie, pro K.E.T.A. a pro ELFON, vypracovány odlišnými metodami, obě střely jsou rozdílné a druhá z nich není kopií té první ... Nicméně k určitému transferu know-how zde nezbytně došlo ... Není možné vymezit rozsah tohoto transferu nad rámec toho, co již bylo uvedeno v předchozích odstavcích (b), (c) a (d), protože studie pro ELFON a ještě ve větší míře zpráva pro K.E.T.A. byly vypracovány nedbale a vyskytují se v nich četné nepřesnosti a opomenutí; je třeba zdůraznit, že v obou studiích jsou chybné aerodynamické údaje ... “

Profesori konstatovali, že pan Hadjianastassiou má určité technické znalosti, získané během jeho studia ve Spojených státech. Nicméně jeho účast na projektu K.E.T.A. obohatila jeho zkušenosti.

Komponenty střely a některé technické údaje obsažené v obou studiích lze nalézt v různých manuálech začleněných do spisu a lze je pokládat za „dostupnou literaturu“. Tyto manuály nebyly klasifikovány jako „tajné“, avšak nebylo stanoveno, že jsou přístupné soukromým osobám.

10. Během nových ústních jednání, která se konala ve dnech 21. a 22. listopadu 1985, Vojenský odvolací soud vyslechl devatenáct svědků k otázkám, zda obě studie obsahují obecná data, zda informace tvořící základ studie jsou volně dostupné ve vědecké literatuře a zda byla studie K.E.T.A. klasifikována jako „vojenské tajemství“.

11. Po ústních jednáních zasedl Vojenský odvolací soud k neřejnému jednání, při němž posoudil následující otázky formulované předsedou:

„1. Je Constantinos Hadjianastassiou vinen tím, že v období mezi říjnem 1982 a březnem 1983 protiprávně a úmyslně předal a odhalil třetím osobám vojenské plány a informace klasifikované jako tajné, které měly zůstat utajeny ve vojenském zájmu řeckého státu?

Je pak zejména vinen tím, že ... v říjnu 1982, poté co kontaktoval společnost ELFON Ltd ... za účelem připravit a navrhnout pro ni studii o řízených střelách:

(a) za finanční úhradu dohodnutou s touto společností, když práce pokračovaly, protiprávně a úmyslně předal výše zmíněné společnosti obecnou informaci o řízených střelách, která byla určena pro K.E.T.A., jakož i její technické charakteristiky, ačkoli jako důstojník pověřený projektováním střel pro K.E.T.A. věděl, že takováto informace je tajná a že vojenské zájmy řeckého státu vyžadují, aby zůstala utajena;

(b) předal téže společnosti několik údajů ze studie, souvisejících s projektem a se stejným předmětem pro K.E.T.A., a z celého výrobního programu řeckých řízených střel, který ve středisku existoval a který se v zásadě týkal dimensí střel, její externí geometrie, jejího perimetrického plánu, jejích aerodynamických prvků, jejího typu laseru Nd-YAG, jejího dynamického modelu, jejího dómu, jejího schematického diagramu, jejího detekčního systému, jejích základních elektronických dat, jakož i některých dalších teoretických či technických prvků obsažených ve studii pro ELFON Ltd ..., což bylo ve svém celku vypracováno na základě informací jím předaných a odhalených vůči této společnosti a odvozených od korespondujícího projektu a studie pro K.E.T.A., ačkoli jako důstojník pověřený projektováním věděl ..., že informace je tajná a že vojenské zájmy řeckého státu vyžadují, aby zůstala utajena?

2. Bylo prokázáno ..., že při odhalování těchto vojenských tajemství se obviněný mylně domníval, že je oprávněn takto postupovat, nebo (na druhé straně), že se rozumně domníval, že když vypracoval studii pro K.E.T.A. a užil svých vlastních znalostí, je oprávněn vypracovat

vat novou studii a předložit ji prostřednictvím společnosti ELFON Ltd Odboru zbrojního průmyslu? Byla tato domněnka oprávněná?

3. Bylo prokázáno ..., že takto odhalená vojenská tajemství, zejména obecná informace, kterou (obviněný) postoupil ELFONu ohledně řízené střely ... a jejich technických charakteristik, jsou menšího významu?

4. Mohou být některé faktory vzaty v úvahu jako polehčující okolnosti, zejména ta skutečnost, že předtím, než se dopustil výše uvedeného činu, vedl obviněný počestný a spořádaný rodinný a profesionální život?

...“

12. Podle protokolu z jednání odpověděl Vojenský odvolací soud kladně na otázky 1a (čtyřmi hlasy proti jednomu) a 3 a 4 (jednomyslně) a záporně na otázky 1b (čtyřmi hlasy proti jednomu) a 2 (třemi hlasy proti dvěma).

13. Rozsudkem vynesným dne 22. listopadu 1985 v přítomnosti pana Hadjianastassiou odsoudil Vojenský odvolací soud jmenovaného k podmíněnému trestu odnětí svobody ve výši pěti měsíců, od nichž se odečtou čtyři měsíce a čtrnáct dní strávené ve vazbě, za vyzrazení vojenského tajemství menší důležitosti (článek 97 § 2 vojenského trestního zákoníku, viz níže odstavec 21).

14. Předseda Vojenského odvolacího soudu přečetl rozsudek, v němž nebyly zmíněny otázky položené členům soudu.

15. S cílem získat text uvedených otázek a odpovědí na ně požádal stěžovatel dne 23. listopadu 1985 o protokol z ústního jednání. Tajemník soudu mu údajně sdělil, že musí počkat na „konečnou verzi“ rozsudku.

C. Řízení před Kasačním soudem

16. Dne 26. listopadu 1985 – v rámci pětidenní lhůty stanovené článkem 425 § 1 vojenského trestního zákoníku (viz níže odstavec 24) – se pan Hadjianastassiou odvolal ke Kasačnímu soudu; ve svém jednostránekovém odvolání napadl „mylnou aplikaci a interpretaci ustanovení, na jejichž základě (byl) odsouzen, zejména článku 97 § 2 vojenského trestního zákoníku“.

17. Dne 16. prosince obdržel stěžovatel kopii odvolacího rozsudku; byl velmi stručný a nebyly v něm uvedeny důvody, o něž se opíral, nýbrž pouze výrok, jímž se trest potvrdil.

18. Dne 23. prosince 1985 požádal stěžovatel znovu o to, aby mu byl zaslán protokol; obdržel jej 10. ledna 1986. Tento dokument, který byl podrobný a obsahoval úplné znění šesti otázek a odpovědí na ně, končil takto:

....
Soud čtyřmi hlasy proti jednomu shledává obžalovaného Hadjianastassiou vinným tím, že odhalil vojenská tajemství, přičemž se tohoto trestného činu dopustil v Attice v období mezi říjnem 1982 a březnem 1993.

Třemi hlasy proti jednomu Soud zamítá žádost obhajoby, aby byl aplikován článek 31 § 2 trestního zákoníku (nevinen v případě omylu).

Soud jednomyslně uznává, že vyzrazená vojenská tajemství jsou menší důležitosti.

Soud jednomyslně uznává polehčující okolnosti (čl. 84 § 2 písm. a/ trestního zákoníku).

S přihlédnutím k následujícím článkům: článek 97 § 2 ve spojení s § 1 a s článkem 98 písm. e) ..., články 366, 368 ... vojenského trestního zákoníku, ...;

... s přihlédnutím k závažnosti spáchaných činů, k osobnosti obžalovaného, ke škodě způsobené trestným činem, ke specifické povaze trestného činu, ke specifickým okolnostem, za nichž byl trestný čin spáchán, ke stupni trestního úmyslu obžalovaného, k jeho charakteru, k jeho osobnímu a sociálnímu postavení a k jeho chování před spácháním a po spáchání trestného činu;

...

Soud odsuzuje obžalovaného k pěti měsícům odnětí svobody a ukládá mu zaplatit náklady ...

Soud odečítá od výše uvedené doby ... dobu čtyř měsíců a čtrnácti dnů strávených ve vazbě a stanoví dobu, po kterou je třeba odpykat trest, na šestnáct dní.

Vzhledem k tomu, že obžalovaný ještě nikdy předtím nebyl odsouzen k trestu odnětí svobody a s přihlédnutím k okolnostem, za nichž byl trestný čin spáchán, Soud shledává účelným odložit zbytek trestu ...

Z těchto důvodů, s přihlédnutím k článkům 99, 100 a 104 trestního zákoníku, soud nařizuje, aby výkon zbývající části trestu odnětí svobody byl odložen na dobu tři let."

19. Jednání před Kasačním soudem proběhlo 11. dubna 1986.

Dne 14. dubna pan Hadjianastassiou předložil své stanovisko na podporu své ústní žádosti. Podle jeho názoru formulace jeho odvolání postačovala k tomu, aby vylučovala riziko, že bude zamítnuto pro nepřesnost. Stěžoval si na krátkost časového limitu pro odvolání proti rozhodnutím vojenských soudů a na skutečnost, že dotčeným osobám není umožněno získat včas přístup ke znění napadaných rozsudků. Napadl rovněž důvod, o který se jeho odsouzení opíralo: sdělení „obecné informace“ o střele K.E.T.A., obvinění, které mu přisoudil Vojenský odvolací soud svou odpovědí na otázku 1b (viz výše odstavec 11) a které shledal prokázaným, neopravňovalo k aplikaci článku 98 vojenského trestního zákoníku, jelikož toto ustanovení se vztahuje na odhalení tajných informací důležitých z vojenského hlediska. Podle jeho (stěžovatelova) názoru, se mohl na jeho případ aplikovat nanejvýš článek 96 (viz níže odstavec 21).

20. Dne 18. června 1986 prohlásil Kasační soud odvolání za nepřijatelné s následujícím odůvodněním:

„Svým odvoláním před soudem ..., jímž se požaduje zrušení (kasace) rozsudku Vojenského odvolacího soudu v Aténách č. 616/1985, stěžovatel napadá výše zmíněný rozsudek z důvodu chybné aplikace a interpretace ustanovení, na jejichž základě byl odsouzen, zejména článku 97 § 2 vojenského trestního zákoníku. Avšak tento jediný odvolací důvod, tak jak je formulován výše, je velice vágní, jelikož nespecifikuje žádný konkrétní či specifický omyl v napadeném rozsudku, který by mohl být základem stížnosti vůči chybné aplikaci a interpretaci výše uvedeného ustanovení; odvolání musí proto být prohlášeno za nepřipustné na základě článků 476 § 1 a 513 § 1 trestního řádu.“

II. Relevantní vnitrostátní právo

A. Vyzrazení vojenského tajemství

21. Vojenský trestní zákoník stanoví toto:

Článek 96

„Sdělení informace vojenské povahy

Každý voják či jiná osoba zaměstnaná v ozbrojených silách, který bez souhlasu vojenských orgánů sdělí nebo zveřejní jakýmkoli způsobem informaci nebo posudek týkající se armády, bude odsouzen k trestu odnětí svobody nepřevyšujícímu šest měsíců.“

Článek 97

„Vyzrazení vojenského tajemství

1. Každý voják či jiná osoba zaměstnaná v ozbrojených silách, který protiprávně a úmyslně předá nebo sdělí třetím osobám dokumenty, plány či jiné předměty nebo informace vojensky důležité nebo který dovoli, aby takové dokumenty, plány či jiné předměty nebo informace byly předány třetím osobám, bude odsouzen k trestu odnětí svobody nebo, jestliže výše uvedené bylo předáno nebo sděleno cizímu státu nebo agentovi či špiónovi třetího státu, k degradaci a trestu smrti.

2. ... jestliže sdělená (informace) je menší důležitosti, bude obžalovaný odsouzen k trestu odnětí svobody, jehož spodní hranice činí šest měsíců ...“

Článek 98

„Tajná informace

«Tajnou vojensky důležitou informací» se rozumí informace týkající se řeckého státu nebo jeho spojenců, která se týká:

...

(e) jakéhokoli předmětu oficiálně klasifikovaného jako tajný.

...“

B. Povinnost soudů uvést důvody svých rozhodnutí

22. Relevantní ustanovení Ústavy z roku 1975 znějí následovně:

Článek 93 § 3

„Všechny soudní rozsudky musí být přesně a podrobně odůvodněny a vyneseny na veřejném zasedání ...“

Článek 96

....

4. Zvláštní zákony mohou upravit:

(a) Otázky týkající se armádních, námořních a leteckých vojenských tribunálů, jejich jurisdikce se nevztahuje na civilní osoby.

(b) Otázky týkající se soudů rozhodujících o válečné kořisti.

5. Soudy uvedené v pododstavci (a) předchozího odstavce tvoří většina členů vojenské justice, kteří požívají záruky nezávislosti, pokud jde o jejich osobu a jejich úřad, upravené článkem 87 § 1 této Ústavy. Ustanovení odstavců 2 až 4 článku 93 se aplikují na jednání a na rozsudky těchto soudů. Podrobná pravidla k provádění ustanovení tohoto odstavce a datum jejich vstupu v platnost stanoví zákon.“

23. Podle ustálené judikatury Kasačního soudu opomenutí udat důvody v rozhodnutích vojenských soudů je nečiní neplatnými. Aplikace článku 93 § 3 Ústavy na tyto soudy vyžaduje, za podmínek stanovených článkem 96 § 5, přijetí zvláštních zákonů, k čemuž dosud nedošlo (rozsudky č. 470/1975, 483/1979, 18/1980, 647/1983, 531–535/1984 /Nomiko Vima 1984, str. 1070/ a 1494/1986). Postačí, obsahuje-li takovéto rozhodnutí odpovědi na otázky položené předsedou; otázky musí přesně indikovat všechny trestné činy, z nichž je obžalovaný obviněn, aby to umožnilo následnou kontrolu Kasačním soudem zabezpečující, že ustanovení trestního práva byla řádně aplikována na dané skutečnosti, tak jak byly nalezeny vojenskými soudy první a druhé instance (rozsudky č. 456/1986 a 1494/1986).

C. Odvolání proti rozhodnutím vojenských soudů

1. Vojenský trestní zákoník

24. V této souvislosti jsou relevantní následující ustanovení:

Článek 366

„Formulace otázek. Zásadní otázka

1. Předseda položí otázky týkající se všech obžalovaných.

2. Zásadní otázka bude vycházet z operativní části napadeného rozhodnutí ... a bude zahrnovat otázku, zda je obžalovaný vinen ve smyslu obžaloby ...“

Článek 368

„Doplňující otázky

Aby bylo možné doplnit zásadní otázku nebo alternativní otázku, mohou být položeny doplňující otázky týkající se obžaloby, jakož i přitěžujících, polehčujících a vyvíňujících okolností trestného činu.“

Článek 425 § 1

„Lhůta

Každé odvolání ke Kasačnímu soudu musí být podáno ve lhůtě pěti dnů ode dne doručení rozsudku nebo, byl-li rozsudek doručen v nepřítomnosti odsouzené osoby nebo jejího zástupce, od jeho oznámení (notifikace) ...“

Článek 426

„Důvody pro odvolání ke Kasačnímu soudu

Odvolání může spočívat pouze na těchto důvodech:

...

(B) Mylná aplikace nebo interpretace podstatných ustanovení trestního práva.“

2. Trestní řád

25. Trestní řád stanoví, inter alia, toto:

Článek 473 § 3

„Lhůta pro odvolání

Lhůta pro odvolání ke Kasačnímu soudu počíná běžet dnem, kdy byl konečný text rozsudku zanesen do rejstříku příslušného trestního soudu. Tato registrace bude provedena do patnácti dnů s tím, že při jejím opomenutí bude předseda trestního soudu disciplinárně potrestán.“

Článek 509 § 2

„Zpráva k odvolání ke Kasačnímu soudu

K důvodům uvedeným v odvolání ..., mohou být připojena další podání v doplňující zprávě, kterou je třeba předložit úřadu veřejného prokurátora při Kasačním soudu nejpozději do patnácti dnů před jednáním ...; po uplynutí této lhůty nebudou takové zprávy přípustné ...“

3. Relevantní judikatura Kasačního soudu

26. V souladu s judikaturou Kasačního soudu (rozsudky č. 656/1985 /Nomiko Vima 1985, str. 891/, 1768/1986, 205/1988 /Nomiko Vima 1988, str. 588/ a 565/1988) se článek 473 § 3 trestního řádu neaplikuje na odvolání vůči právním aspektům rozhodnutí vojenských soudů, jelikož lhůta pro tato odvolání je stanovena článkem 425 vojenského trestního zákoníku (viz výše odstavec 24).

Důvody pro odvolání ke Kasačnímu soudu musí být uvedeny v úvodní zprávě k odvolání. Pokud jde o „mylnou aplikaci a interpretaci podstatných ustanovení trestního práva“, pak v odvolání musí být jasně uvedeny důvody, které byly údajně obsaženy v napadeném rozsudku (rozsudky č. 234/1968, 459/1987, 1366/1987 /Nomiko Vima 1987, str. 1659/ a 1454/1987, jakož i rozsudek vyneseny Kasačním soudem v daném případě).

Na závěr lze uvést, že doplňující podání lze vzít v úvahu pouze tehdy, jestliže úvodní zpráva k odvolání obsahuje alespoň jeden důvod, který je shledán přípustným a dostatečně podloženým (rozsudky č. 242/1951, 341/1952, 248/1958, 472/1970, 892/1974, 758/1979 /Nomiko Vima 1980, str. 56/, 647/1983, 1438/1986 a 1453/1987).

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

27. Pan Hadjianastassiou se obrátil na Komisi dne 17. prosince 1986. S odvoláním na článek 6 si stěžoval, že nedostatečně odůvodnění rozsudku Vojenského odvolacího soudu a krátkost odvolací lhůty jej připravily o další odůvodnění jeho odvolání ke Kasačnímu sou-

du. Dále pak uvedl, že jeho odsouzení pro vyjádření vojenského tajemství druhotného významu bylo porušením jeho práva na svobodu projevu garantovaného článkem 10 Úmluvy.

28. Komise prohlásila stížnost (č. 12945/87) přípustnou dne 4. října 1990. Ve své zprávě ze dne 6. června 1991 (vypracované podle článku 31) vyslovila jednomyslný názor, že byl porušen článek 6 § 1 a § 3 písm. b), nikoli však článek 10.

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

I. Údajné porušení článku 6

29. Pan Hadjianastassiou se odvolal na odstavce 1 a 3 písm. b) článku 6, jejichž znění je následující:

„1. Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě ... projednána ... soudem, který rozhodne ... o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu ...

...

3. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva:

...

(b) mít přiměřený čas a možnosti k přípravě obhajoby;

...“

Pan Hadjianastassiou si stěžoval, že v rozsudku vyneseném předsedou Vojenského odvolacího soudu dne 22. listopadu 1985 chybělo odůvodnění a že měl krátkou lhůtu pro odvolání ke Kasačnímu soudu. I když byl přítomen ústnímu jednání, nepoznal přesné důvody svého odsouzení až do 10. ledna 1986, což mělo za následek, že jeho odvolání vůči právním aspektům bylo předurčeno k neúspěchu.

30. Vláda s tímto názorem nesouhlasila, zatímco Komise v podstatě ano. Podle názoru Vlády znal stěžovatel obsah otázek, jež mu položil předseda Vojenského odvolacího soudu. Otázky č. 2 a 4 spočívaly na argumentech, které předložil sám pan Hadjianastassiou před Stálým soudem letectva. Odpověď na otázku č. 3, která byla poprvé formulována při odvolání, byla výslovně uvedena v rozsudku přečteném předsedou. Pokud jde o otázky týkající se sdělení informace „vojensky důležité“, rozdělil ji předseda na dvě části – 1a a 1b (viz výše odstavec 11), aby byly vzaty v úvahu závěry expertů a aby byla projevena mírnost vůči obžalovanému, jehož rozsudek byl ostatně zmírněn. Navíc otázky, které nesměřovaly k závěrům jednání soudu, vyvolaly živou diskusi během jednání. Panu Hadjianastassiou byla tudíž dána možnost předložit detailní a přípustné důvody pro odvolání během zákonné lhůty.

31. Jelikož požadavky článku 6 tvoří specifické aspekty práva na spravedlivý proces, garantovaného odstavcem 1, bude Soud zkoumat stížnost na základě obou ustanovení jako celku.

32. Úvodem Soud poznamenává, že ačkoli článek 93 § 3 řecké Ústavy (viz výše odstavec 22) požaduje, aby všechny soudní rozsudky byly přesně a podrobně odůvodněny, podle člán-

ku 96 § 5 je aplikace tohoto požadavku vůči vojenským soudům podřízena přijetí zvláštního zákona. Takový zákon ještě nebyl vydán. V mezidobí může Kasační soud dohlížet na řádnou aplikaci trestního práva těmito soudy pouze prostřednictvím otázek položených předsedy a odpovědi podaných jejich kolegy, z nichž se odvozuje odůvodnění.

33. Smluvní státy se těší značné volnosti ve výběru vhodných prostředků jak zajistit, aby jejich soudní systémy splňovaly požadavky článku 6. Avšak vnitrostátní soudy musí uvést s dostatečnou jasností důvody, o něž opřely své rozhodnutí. Právě to, *inter alia*, umožňuje obžalovanému realizovat práva na odvolání, jež má k dispozici. Úkolem Soudu je zvážit, zda metoda přijatá z tohoto zorného úhlu byla slučitelná s Úmluvou.

34. V tomto případě rozsudek přečtený předsedou Vojenského odvolacího soudu neobsahoval žádnou zmínku o otázkách, které byly uvedeny v protokolu z jednání (viz výše odstavec 11 a 18). Jestliže se odvolával na článek 366 a násl. vojenského trestního zákoníku (viz výše odstavec 24) a označoval sdělenou informaci jako méně důležitou, pak se neopíral o stejné důvody jako Stálý soud letectva. Otázka 1a týkající se sdělení „obecné informace o řízených střelách“, která měla být uchována v tajnosti, se poprvé objevila v řízení před odvolacím soudem. Když se den po doručení rozsudku stěžovatel snažil získat úplný text otázky, tajemník soudu jej údajně informoval, že bude muset čekat na „konečnou verzi“ rozsudku (viz výše odstavec 15). Ve svém odvolání vůči právním aspektům, podaném během pětidenní lhůty stanovené článkem 425 § 1 vojenského trestního zákoníku (viz výše odstavec 24), se pan Hadjianastassiou mohl spolehnout pouze na to, co byl schopen vyslechnout nebo pochytit během jednání a mohl se pouze obecně odvolat na článek 426.

35. Podle tvrzení Vlády mohl stěžovatel učinit další podání formou doplňkové zprávy podle článku 509 § 2 trestního řádu (viz výše odstavec 25); jestliže této možnosti nevyužil, pak tomu tak bylo proto, že neměl žádný důvod, o němž by své odvolání opřel.

36. Soud není tímto argumentem přesvědčen. Když pan Hadjianastassiou obdržel protokol z ústního jednání dne 10. ledna 1986, bylo mu zabráněno v tom, aby rozšířil své odvolání o odvolání vůči právním aspektům. Podle ustálené judikatury lze doplňková podání vzít v úvahu pouze tehdy, jestliže původní odvolání obsahuje alespoň jeden důvod, který je shledán přípustným a dostatečně podloženým (viz výše odstavec 26).

37. Závěrem lze tudíž konstatovat, že práva obhajoby byla podrobena takovým omezením, že stěžovateli nebylo dopřáno jeho oprávnění těžit se spravedlivému procesu. Došlo proto k porušení odstavce 3 písm. b) článku 6 ve spojení s odstavcem 1.

II. Údajné porušení článku 10

38. Pan Hadjianastassiou tvrdil, že jeho odsouzení vojenskými soudy znamenalo rovněž porušení článku 10, který zní takto:

„1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. ...

2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.“

39. Je třeba připomenout, že stěžovatel, aktivní důstojník, byl usvědčen a odsouzen za to, že vyzradil vojenské tajemství menší důležitosti. Inkriminovaná studie měla být předána soukromé zbrojní společnosti za úplatu.

Svoboda projevu garantovaná článkem 10 se samozřejmě vztahuje na vojáky stejně jako na jiné osoby spadající pod jurisdikci smluvních států (viz rozsudek ve věci Engel a ostatní v. Nizozemsko ze dne 8. června 1976, Serie A č. 22, str. 41, § 100). Kromě toho informace daného typu se nevymyká z rozsahu článku 10, který se neomezuje na určité kategorie informací, myšlenek nebo forem projevu (viz rozsudek ve věci Markt Intern Verlag GmbH a Klaus Beermann v. Německo ze dne 20. listopadu 1989, Serie A č. 165, str. 17, § 26).

40. V souladu s tím rozsudek vynesенý Stálým soudem letectva a poté zmírněný Vojenským odvolacím soudem (viz výše odstavce 7 a 13) znamenal zásah do výkonu stěžovatelova práva na svobodu projevu. Takovýto zásah je porušením článku 10, pokud není „stanoven zákonem“, nesleduje jeden nebo více legitimních cílů stanovených v odstavci 2 a pokud není „nezbytným v demokratické společnosti“ za účelem dosažení výše uvedených cílů.

A. Byl zásah „stanoven zákonem“?

41. Podle pana Hadjianastassiou nebyla první podmínka splněna, protože „zákon“ nebyl dostatečně předvídatelný. Aplikace článků 97 a 98 vojenského trestního zákoníku byla chybná (viz výše odstavec 21); ačkoli tato ustanovení posloužila jako základ pro rozhodnutí soudu, nebyly v tomto rozhodnutí uvedeny žádné specifické tajné údaje, které byly předány ELFONU.

42. Soud však konstatuje, že text uvedených ustanovení (viz výše odstavec 21) nebyl neslučitelný se způsobem, jakým je Vojenský odvolací soud interpretoval a aplikoval. S poukazem na to, že je především povinností vnitrostátních soudů interpretovat a aplikovat vnitrostátní právo (viz, mimo jiné, rozsudek ve věci Kruslin v. Francie ze dne 24. dubna 1990, Serie A č. 176–A, str. 21, § 29), Soud konstatuje, shodně s Vládou a s Komisí, že zásah byl „stanoven zákonem“.

B. Sledoval zásah legitimní cíl?

43. Napadený rozsudek jasně sledoval cíl potrestat vyzrazení informací ohledně vojenského projektu, který byl klasifikován jako tajný, a tudíž chránit „národní bezpečnost“, legitimní cíl pro účely článku 10 § 2.

C. Byl zásah „nezbytný v demokratické společnosti“?

44. Pan Hadjianastassiou popíral, že byl zásah nezbytný. Tvrdil, že rutinná technická studie spočívající zcela na jeho vlastní dokumentaci nemůže být pokládána za poškozující národní bezpečnost. Ve své odpovědi na otázku 1b (viz výše odstavce 11 a 12) Vojenský odvolací soud příznal neexistenci jakéhokoli vztahu mezi studií vypracovanou pro letectvo a studií vypracovanou pro ELFON. Podle jeho názoru měly existovat předpisy zakazující aktivním řeckým důstojníkům pracovat pro soukromé podniky nebo jim to povolit za podmínky, že nevyzradí vojenská tajemství; Vojenský odvolací soud neidentifikoval jediné takové tajemství, které stěžovatel vyzradil.

45. V daném případě byl projekt výroby řízené střely vypracovaný letectvem klasifikován jako „vojenské tajemství“. Odsouzení stěžovatele odvolacími soudy se však opíralo o vyzrazení „obecné informace“, která měla být ve vojenském zájmu uchována v tajnosti; experti jmenovaní odvolacím soudem dospěli před jeho rozhodnutím k závěru, že ačkoli u obou studií byly použity rozdílné metody, přesto „došlo nezbytně k určitému transferu technického know-how“ (viz výše odstavec 9).

Shodně s Vládou zastává Soud stanovisko, že vyzrazení státního zájmu na určité zbraní a vyzrazení odpovídajícího know-how, které může být určitou indikací o stavu přípravy její výroby, mohou způsobit značnou újmu národní bezpečnosti.

46. Je rovněž nezbytné vzít v úvahu zvláštní podmínky vojenského života a zvláštní „povinnosti“ a „odpovědnost“ příslušníků ozbrojených sil (viz výše citovaný rozsudek ve věci Engel a ostatní, str. 41, § 100). Stěžovatel, jako důstojník K.E.T.A. odpovědný za experimentální program řízených střel, byl vázán povinností mlčenlivosti ohledně čehokoli, co se týkalo výkonu jeho povinností.

47. Ve světle těchto úvah nelze tvrdit, že řecké vojenské soudy překročily meze rozsahu volné úvahy, kterou je třeba přiznat vnitrostátním orgánům v otázkách národní obrany. Neexistuje ani důkaz o tom, že by tu chyběl přiměřený vztah mezi použitými prostředky a sledovanými cíli.

Závěrem lze tedy konstatovat, že porušení článku 10 nebylo prokázáno.

III. Aplikace článku 50

48. Podle článku 50,

„Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy, a jestliže vnitrostátní právo této straně umožňuje jen částečné odstranění důsledků

takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přízná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

Podle tohoto ustanovení pan Hadjianastassiou požadoval náhradu svých nákladů a výdajů vynaložených nejprve u řeckých soudů (650 000 drachem) a poté u orgánů Úmluvy (300 000 drachem a 29 260 francouzských franků).

Vláda shledala tyto požadavky přemrštěnými, protože značně převyšovaly stupnice poplatků aplikované na advokáty, tak jak jsou upraveny řeckým právem. Vláda prohlásila, že je ochotna zaplatit 100 000 drachem v případě, že bude konstatováno porušení (Úmluvy).

49. Soud připomíná, že v tomto ohledu není vázán vnitrostátními stupnicemi nebo kritérii (viz, inter alia, rozsudek ve věci Granger v. Spojené království ze dne 28. března 1990, Serie A č. 174, str. 20, § 55).

Shodně s Komisí Soud zastává názor, že pokud jde o náklady vynaložené v Řecku, mohou být uhrazeny stěžovateli pouze ty, které se vztahují ke Kasačnímu soudu – 220 000 drachem. Částky požadované s ohledem na řízení ve Strasbourgu odpovídají kritériím stanoveným v judikatuře a měly být uhrazeny plně.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Potvrzuje, že byly porušeny odstavce 1 a 3 písm. b) článku 6 v jejich spojení;

2. Konstatuje, že článek 10 nebyl porušen;

3. Konstatuje, že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli v tříměsíční lhůtě náklady a výdaje ve výši 29 260 (dvacet devět tisíc dvěšest šedesát) francouzských franků a 520 000 (pět set dvacet tisíc) drachem;

4. Zamítá zbývající část požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášeno na veřejném zasedání v budově lidských práv ve Strasbourgu dne 16. prosince 1992.

Marc-Andé EISSEN
tajemník

Rolv RYSSDAL
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
12. července 1992
VĚC MALHOUS
(Rozsudek ve věci Malhous versus Česká republika)

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“), zasedající jako Velký senát, který tvořili soudci L. Wildhaber, předseda, E. Palmová, C. L. Pastor Ridruejo, P. Küris, F. Tulkens, V. Strážnická, C. Bîrsan, L. Lorenzen K. Jungwiert, sir Nicholas Bratza, J. Casadevall, M. Pellonpää, H. S. Greveová, A. B. Baka, R. Maruste, S. Botoucharová a dále M. de Salvia, právní poradce, za tajemníka, po uzavření poradě Velkého senátu, která se konala dne 27. června 2001, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl vyvolán stížností (č. 33071/96) na Českou republiku, podanou u Evropské komise pro lidská práva (dále jen „Komise“) podle bývalého čl. 25 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) českým občanem Janem Malhoussem (dále jen „stěžovatel“) dne 10. května 1996. Protože stěžovatel dne 1. 5. 1998 zemřel, Soud přijal jeho synovce a dědice Jana Boučka jako osobu oprávněnou k projednávání stížnosti.

2. Stěžovatele a následně pana Boučka, kterým byla poskytnuta právní pomoc, zastupoval před Soudem Tomáš Schönfeld, advokát v Praze. Vládu České republiky (dále jen „Vláda“) zastupoval její zmocněnec Emerich Slavík z Ministerstva spravedlnosti.

3. Stěžovatel tvrdil, že jeho vlastnické právo bylo porušeno v restitučním řízení a že mu nebylo umožněno veřejné projednání před nezávislým a nestranným soudem.

4. Stížnost byla Soudu doručena dne 1. listopadu 1998, kdy vstoupil v platnost Protokol č. 11 k Úmluvě (článek 5 odst. 2 Protokolu č. 11).

5. Stížnost byla přidělena Třetí sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). Dne 11. května 1999 se Senát této sekce ve složení Sir Nicholas Bratza, J.-P. Costa, L. Loucaides, P. Küris, K. Jungwiert, H. S. Greveová, W. Fuhmann, K. Traja, soudci, a S. Dolléová, tajemník sekce, vzdal rozhodovací pravomoci ve prospěch Velkého senátu. Žádná ze stran proti tomu nevznesla námitky (článek 30 Úmluvy a ustanovení 72 Jednacího řádu Soudu).

6. Složení Velkého senátu bylo stanoveno podle článku 27 § 2 a 3 Úmluvy a ustanovení 24 Jednacího řádu Soudu.

7. Rozhodnutím ze dne 13. prosince 2000, po veřejném projednání jak otázek přijatelnosti, tak otázek týkajících se merita věci (ustanovení 54 § 4 Jednacího řádu Soudu), prohlásil Vel-

ký senát stížnost za částečně přijatelnou, pokud se týkala stěžovatelovy žádosti založené na porušení článku 6 § 1 Úmluvy a spočívající v tvrzení, že mu nebylo umožněno veřejné projednání v předmětném restitučním řízení.

8. Jak pan Bouček, tak Vláda podali k otázkám odůvodněnosti stížnosti písemná stanoviska. Protože Velký senát po konzultacích se stranami rozhodl, že není třeba dalšího veřejného projednání otázek týkajících se merita věci (ustanovení 59 § 2 in fine Jednacího řádu Soudu), reagovaly strany na vzájemná stanoviska písemně. Pan Bouček požádal o spravedlivé zadosťučnění podle čl. 41 Úmluvy, k čemuž Vláda uvedla své připomínky.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolnosti případu

9. V červnu 1949 byly zemědělské pozemky ve vlastnictví stěžovatelova otce vyvlastněny bývalým Okresním národním výborem v Doksech podle československého zákona o nové pozemkové reformě č. 46/1948 Sb. (dále jen „zákon z roku 1948“). Stěžovatelův otec nikdy neobdržel náhradu. V roce 1957 byly přidělovým řízením podle téhož zákona některé z těchto pozemků předány do vlastnictví fyzických osob. V roce 1977 otec stěžovatele zemřel a stěžovatelova práva na jeho pozůstalost byla potvrzena.

10. Po pádu komunistického režimu v Československu vstoupil v platnost dne 24. června 1991 zákon o úpravě vlastnických práv k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o půdě“). Tento zákon stanovil, že zákon z roku 1948 již není aplikovatelný a že za určitých podmínek může být majetek odejmutý na jeho základě, aniž byla poskytnuta náhrada, navrácen jeho původním majitelům nebo jejich dědicům, pokud je i nadále ve vlastnictví státu nebo právnických osob. Pokud však takovýto majetek byl předán do vlastnictví fyzických osob, mohl bývalý majitel za určitých podmínek požadovat pouze přidělení jiného rovnocenného majetku nebo finanční náhradu.

11. Na základě zákona o půdě uzavřel stěžovatel dne 10. prosince 1993 a 4. května 1994 restituční dohody se dvěma právnickými osobami (Stát. lesy Hradec Králové a JZD Líný–Krásná Ves). Dvěma rozhodnutími ze dne 12. října 1994 Pozemkový úřad Mladá Boleslav (dále jen „Pozemkový úřad“) odmítl restituční dohody schválit. S odvoláním na § 32 odst. 3 zákona o půdě konstatoval, že některé pozemky byly přiděleny různým majitelům podle zákona z roku 1948 a že tito majitelé, jako fyzické osoby, prokázaly své vlastnické právo přidělovými dekrety. Ve svých rozhodnutích Pozemkový úřad vycházel z těchto dokumentů: rozhodnutí bývalého Státního notářství Mladá Boleslav ze dne 26. května 1977 o pozůstalosti po otcí stěžovatele, rozhodnutí bývalého Okresního národního výboru v Doksech ze dne 7. června 1949 o vyvlastnění majetku stěžovatelova otce, záznam bývalého Místního národního výboru v Líněch ze dne 7. listopadu 1949 o projednání odvolání stěžovatelova otce proti vyvlastnění, rozhodnutí bývalého Krajského národního výboru v Liberci ze dne 29. listopadu 1949, kterým bylo rozhodnutí o vyvlastnění pozměněno, a výpisu z pozemkových knih týkajících se katastru Líný a Krásná Ves. Pozemkový úřad měl k dispozici také kopie přidělových dekretů vydaných Katastrálním úřadem Mladá Boleslav dne 23. září 1994.

12. Dne 12. října 1994 se konalo jednání u Pozemkového úřadu. Z textu obsílky vydané Pozemkovým úřadem dne 28. září 1994 vyplývá, že k jednání byli pozváni jak stěžovatel a jeho právní zástupce, tak zástupci Státních lesů, zemědělského družstva a Pozemkového fondu. Podle pořízeného protokolu se jednání zúčastnil pouze stěžovatel a zástupci Státních lesů a zemědělského družstva. Stěžovatel se odmítl k předmětu jednání jakkoli vyjádřit a zápis nepodepsal. Zástupci obou právnických osob opustili místnost před ukončením jednání.

13. Dne 11. listopadu 1994 stěžovatel podal k Městskému soudu v Praze (dále jen „Městský soud“) proti oběma správním rozhodnutím opravný prostředek. Požadoval restituci celého majetku, zpochybňoval nabytí jeho části příslušnými fyzickými osobami a dožadoval se přístupu k příslušným přidělovým dekretům.

14. Dne 31. května 1995 Městský soud spojil oba opravné prostředky k jednomu projednání a správní rozhodnutí ze dne 12. října 1994 potvrdil. Konstatoval, že Pozemkový úřad správně odmítl schválit restituční dohody jako celek, protože se týkaly i majetku, jehož vlastnictví bylo převedeno na fyzické osoby, a jako takový nemohl být vrácen původnímu majiteli. To bylo zjištěno na základě všech relevantních dokumentů včetně přidělových dekretů, které byly založeny ve správních spisech. Na základě § 23 odst. 1 správního řádu do nich mohl stěžovatel nahlédnout kdykoliv v průběhu správního řízení, pokud by to chtěl učinit. Městský soud s odvoláním na § 250f občanského soudního řádu konstatoval, že stěžovatelův případ nevyžaduje, aby bylo svoláváno jednání, protože administrativní orgán zjistil správně všechna fakta a soud již posuzoval jen právní otázky.

15. Případ byl vrácen Pozemkovému úřadu podle § 9 odst. 3 zákona o půdě (viz odst. 25 níže), který vydal nové rozhodnutí dne 25. července 1995. Souhlasně s názorem Městského soudu, jímž byl vázán vzhledem k § 250r občanského soudního řádu, Pozemkový úřad potvrdil stěžovatelova vlastnická práva na ty pozemky, které nebyly přiděleny fyzickým osobám podle zákona z roku 1948. Zároveň informoval stěžovatele, že podle § 11 nebo 16 zákona o půdě může za pozemky, které mu nebyly vráceny, žádat náhradu.

16. Dne 14. září a 15. října 1995 stěžovatel podal ústavní stížnost, v níž zejména tvrdil, že jeho vlastnická práva byla porušena, že nemohl předložit další důkazy a že Městský soud ho neinformoval o svém rozhodnutí sloučit oba případy. Odvolával se, kromě jiného, na čl. 36 a 38 Listiny základních práv a svobod.

17. Dne 29. listopadu 1995 Ústavní soud zamítl stěžovatelovu ústavní stížnost jako zjevně nepodloženou. Konstatoval, že jeho ústavní práva na řádné soudní projednání nebyla způsobem vyřízení jeho opravného prostředku Městským soudem porušena. S ohledem

na specifický charakter soudního přezkumu správních rozhodnutí byla funkce soudu omezena pouze na přezkoumání legálnosti případu na základě skutečností zjištěných správním orgánem. Stěžovatel se nedovolával důkazů, na které by Pozemkový úřad nebral zřetel, a pouhým vyjádřením nespokojenosti s jeho rozhodnutím stěžovatel nevznesl žádné platné námítky proti skutečnostem jím zjištěným. Podle názoru Ústavního soudu Městský soud neporušil stěžovatelova ústavní práva ani tím, že rozhodl případ bez jednání, protože to bylo v souladu s § 250f občanského soudního řádu, když se případ týkal pouze posouzení právních otázek.

18. Dne 1. května 1998 stěžovatel zemřel. Jeho právní zástupce však požádal Pozemkový úřad o náhradu přidělem jiných pozemků podle § 11 odst. 2 zákona o půdě. Podle vyjádření Vlády tato žádost ještě nebyla Pozemkovým úřadem vyřizena.

19. Dne 29. října 1998 bylo usnesením Obvodního soudu pro Prahu 2 ukončeno soudní projednání pozůstalosti po stěžovateli s odůvodněním, že zůstavitel nezanechal žádný majetek. Soud si zřejmě nebyl vědom rozhodnutí Pozemkového úřadu ze dne 25. července 1995.

20. Dne 22. února 2000 synovec stěžovatele pan Bouček požádal obvodní soud o znovutevření dědického řízení po zemřelém. Předložil poslední vůli svého strýce ze dne 22. března 1998, v níž byl ustanoven univerzálním dědicem stěžovatelovy pozůstalosti, zatímco dvě vlastní dospělé děti stěžovatele byly vyděděny. K obnově soudního projednání stěžovatelovy pozůstalosti došlo dne 21. srpna 2000. Dne 28. března 2001 soud schválil dohodu uzavřenou mezi panem Boučkem a dvěma stěžovatelovými dětmi, týkající se rozdělení pozůstalosti stěžovatele rovným dílem.

II. Relevantní vnitrostátní právo

1. Zákon o půdě

21. Zákon o půdě upravuje zejména restituci zemědělského majetku (definovaného v § 1), který byl postoupen nebo převeden na stát nebo jiné právnické osoby v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990. Paragraf 6 odst. 1 vymezuje jednotlivé případy (důvody) vzniku restitučních nároků, mezi nimi (písm. b/) také odnětí majetku bez náhrady postupem podle zákona č. 46/1948 Sb.

22. Podle § 5 je povinnou osobou stát nebo jakákoli právnická osoba, pokud ke dni účinnosti tohoto zákona nemovitost drží. Fyzické osoby jsou povinny vrátit nemovitý majetek oprávněně osobě pouze za okolností stanovených v § 8, tj. pokud jej tyto osoby nebo jejich příbuzní získali od státu nebo od jiné právnické osoby buď v rozporu s tehdy platnými předpisy, nebo za cenu nižší než cenu odpovídající tehdy platným cenovým předpisům nebo na základě protiprávního zvýhodnění nabyvatele. V takovýchto případech je restituce nařízena rozhodnutím soudu na základě žádosti oprávněné osoby za předpokladu, že byla podána do 31. prosince 1992 nebo do šesti měsíců od právní moci rozhodnutí pozemkového úřadu o nevydání nemovitosti. Pozemek převedený na fyzickou osobu, která prokázala svá majetková

práva předložením přidělové listiny, nelze vydat (§ 32 odst. 3; toto ustanovení bylo zrušeno náležen Ústavního soudu ČR č. 166/1995 s účinností od 15. srpna 1995).

23. Kromě toho nelze restituovat pozemky v případech uvedených v § 11 odst. 1 tohoto zákona, kdy bylo pro fyzickou osobu zřízeno právo osobního užívání, s výjimkou případů, kdy bylo toto právo zřízeno za okolností uvedených v § 8. V takovýchto případech pozemkový úřad převede na oprávněnou osobu postupem stanoveným zákonem o pozemkových úpravách jiné (náhradní) pozemky ve vlastnictví státu, pokud možno v téže obci, ve které se nachází převážná část pozemků původních, a pokud s tím oprávněná osoba souhlasí (§ 11 odst. 2).

24. Za pozemky, které se podle tohoto zákona nevydávají a za které nelze poskytnout oprávněné osobě jiný pozemek, může oprávněná osoba žádat za stanovených podmínek poskytnutí finanční náhrady (§ 16).

25. Co se týče postupu, který je třeba dodržet, § 9 odst. 1 tohoto zákona stanoví, že oprávněná osoba musí uplatnit svůj nárok u příslušného pozemkového úřadu a zároveň vyzvat povinnou osobu k vydání sporné nemovitosti. Povinná osoba uzavře s oprávněnou osobou do 60 dnů od podání výzvy dohodu o vydání nemovitosti (dále jen „restituční dohoda“). Podle § 9 odst. 2 musí být každá restituční dohoda schválena příslušným pozemkovým úřadem. Jestliže pozemkový úřad restituční dohodu neschválí, může se oprávněná osoba obrátit na soud. Jestliže ani soud dohodu neschválí, vrátí věc zpět pozemkovému úřadu k rozhodnutí ve věci (§ 9 odst. 3). Toto rozhodnutí opět podléhá soudní kontrole (§ 9 odst. 6).

2. Správní řád

26. Řízení před pozemkovými úřady se řídí zákonem č. 71/1967 Sb. (správní řád).

27. Základní principy řízení před správními orgány jsou upraveny v ustanovení § 3 a 4. Řízení musí být vedeno v souladu se zákonem a stranám, které mají stejná práva a povinnosti, musí být vždy dána příležitost účinně hájit svá práva a zájmy, zejména se vyjádřit k podkladu rozhodnutí a uplatnit své návrhy. Rozhodnutí správních orgánů se musí zakládat na skutečnostech, které byly spolehlivým způsobem zjištěny.

28. Podle ustanovení § 21 nařídí správní orgán ústní jednání, vyžaduje-li to povaha věci, zvláště tehdy, když takovéto slyšení přispěje k objasnění sporné věci. K ústnímu jednání musí být strany přizvány a v průběhu jednání vyzvány k tomu, aby uplatnily své připomínky a náměty. Ústní jednání je neveřejné, pokud zvláštní právní předpis nebo správní orgán nestanoví jinak.

29. Podle § 23 odst. 1 mají účastníci správního řízení i jejich zástupci právo nahlížet do spisů s výjimkou protokolů o hlasování a pořizovat si z nich výpisy.

30. Podle § 32 odst. 1 jsou správní orgány povinny zjistit přesně a úplně skutečný stav věci a za tím účelem si opatřit potřebné podklady pro rozhodnutí.

3. Občanský soudní řád

31. Podle části V. občanského soudního řádu může být zákonnost rozhodnutí správních orgánů přezkoumána soudy.

32. Ustanovení § 250f (zrušené nálezem Ústavního soudu č. 269/96 s účinností od 1. května 1997) opravňuje soudy k tomu, aby v jednoduchých případech, zejména je-li nepochybné, že správní orgán vycházel ze správně zjištěného skutkového stavu, a jde-li jen o posouzení právní otázky, rozhodovaly rozsudkem bez jednání.

33. Podle ustanovení § 250i odst. 1 při přezkoumávání zákonnosti rozhodnutí je pro soud rozhodující skutkový stav, který tu byl v době vydání napadeného rozhodnutí; dokazování se neprovádí.

34. V souladu s ustanovením § 250m odst. 3 jsou účastníky řízení ti, kteří jimi jsou v řízení u správního orgánu, a správní orgán, jehož rozhodnutí se přezkoumává.

35. Podle § 250q pokud soud provádějící přezkoumání rozhodnutí správního orgánu nerozhodne bez ústního jednání, jak mu to umožňuje § 250f, může provést důkazy nezbytné k přezkoumání napadeného rozhodnutí.

36. Podle § 250r zruší-li soud rozhodnutí správního orgánu, je správní orgán při novém projednání vázán právním názorem soudu.

37. Podle § 250s odst. 1 nejsou proti rozhodnutí soudu, s výjimkou případů podle odstavce 2, přípustné opravné prostředky (což se nevztahuje na tento případ).

38. Podle § 156 musí být rozsudek vyhlášen veřejně. V souladu se zavedenou praxí musí být veřejné vyhlášení rozsudku zaznamenáno v zápise i v případech, kdy věc byla projednána bez ústního jednání.

4. Zákon o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech č. 284/1991 Sb.

39. Podle § 11 písm. a) jsou pozemkové úřady samostatnými referáty okresních úřadů.

5. Zákon o okresních úřadech

40. V relevantní době platil pro postavení a působnost okresních úřadů zákon č. 425/1990 Sb. Tento zákon pozbyl platnosti dne 12. listopadu 2000, kdy vstoupil v platnost nový zákon o okresních úřadech (č. 147/2000 Sb.).

41. Zákon o okresních úřadech v § 2 definuje okresní úřady jako správní orgány vykonávající místní státní správu ve svých obvodech. Zákonem mohou být okresní úřady zmocněny k výkonu místní státní správy i v jiných obvodech. Podle § 14 výkon činnosti okresních úřadů řídí a kontroluje vláda.

42. Podle § 8 odst. 1 přednostu okresního úřadu jmenuje a odvolává vláda na návrh ministra vnitra.

43. Podle ustanovení § 8 odst. 5 jsou úředníci okresního úřadu podřízeni přednostovi okresního úřadu.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

I. Údajné porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy

44. Stěžovatel si stěžuje, že mu v restitučním řízení nebylo umožněno veřejné projednání před nezávislým a nestranným soudem.

45. Článek 6 odst. 1 Úmluvy, pokud je relevantní, stanoví:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně ... projednána nezávislým a nestranným ..., který rozhodne ... o jeho občanských právech nebo závazcích. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků anebo, v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný, pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.“

A. Argumenty stran

1. Vláda

46. Vláda zdůraznila, že pozemkový úřad může vydat v restitučním řízení rozhodnutí dvojího typu: za prvé rozhodnutí podle § 9 odst. 2 a 3 zákona o půdě, vyjadřující nebo odmítající souhlas s restituční dohodou; za druhé rozhodnutí podle § 9 odst. 4 zákona o půdě, určující vlastnická práva oprávněné osoby, pokud byl souhlas s restituční dohodou odmítnut.

47. V daném případě pozemkový úřad konal prvním způsobem a v souladu s § 21 správního řádu nařídil ústní jednání na 12. října 1994. Podle záznamu z tohoto jednání byli přítomni stěžovatel a zástupci dvou právnických osob. V průběhu jednání však stěžovatel nevznesl

žádné relevantní námitky týkající se vlastnictví sporných pozemků. Podle Vlády přidělové dekrety jednotlivých fyzických osob byly založeny ve správních spisech, k nimž měl stěžovatel přístup. Vláda tvrdí, že během jednání dne 12. října 1994 se stěžovatel dokonce vyjádřil, že odstupuje od restitučních dohod, když se dozvěděl, že některé pozemky mu nemohou být vráceny.

48. Při následném soudním přezkoumání Městský soud zkoumal pouze okolnosti, z nichž Pozemkový úřad vycházel při svém rozhodování a které vyplývaly ze správního spisu, protože vlastnická práva fyzických osob k předmětným pozemkům byla mimo pochybnost. Za těchto okolností nemohlo mít podle názoru Vlády veřejné líčení pro posouzení stěžovatelova případu žádný význam. I když Městský soud nekonal veřejné jednání, jeho rozsudek ze dne 31. května 1995, kterým potvrdil rozhodnutí Pozemkového úřadu odmítnout souhlas s restitučními dohodami, byl vyhlášen veřejně v souladu s § 156 občanského soudního řádu.

49. Vláda dále argumentovala tím, že tento rozsudek nebyl konečným rozhodnutím případu, protože stanovení rozsahu vlastnických práv stěžovatele k předmětným pozemkům bylo věcí dalšího řízení před Pozemkovým úřadem. V tomto kontextu Vláda zdůraznila, jako to již učinila ve stadiu posuzování přijatelnosti stížnosti, že stěžovatel mohl podat opravný prostředek proti rozhodnutí Pozemkového úřadu ze dne 25. července 1995, jak to stanoví ust. § 8 odst. 6 zákona o půdě.

Kdyby to byl učinil, mohl žádat Městský soud o opětovné přezkoumání správního rozhodnutí ve veřejném přeličení. Dále stěžovatel mohl podat civilní žalobu u příslušného okresního soudu podle § 8 odst. 1 zákona o půdě, a tak zpochybnit platnost převodu majetku jeho otce na dotčené fyzické osoby.

2. Stěžovatel

50. Stěžovatel s argumenty Vlády nesouhlasil. Napadl mimo jiné tvrzení, že přidělové dekrety jednotlivých fyzických osob, které byly majiteli sporných pozemků, byly již založeny ve správních spisech na počátku správního řízení v roce 1991. Tvrdil, že Pozemkový úřad je předložil až 23. září 1994, tudíž nemohly být přiloženy ke správnímu spisu před tímto datem, což bylo dávnou po uzavření restitučních dohod ze dne 10. prosince 1993 a 4. května 1994.

51. Stěžovatel také tvrdil, že Pozemkový úřad ani Městský soud nevzaly v úvahu skutečnost, že ačkoliv sporné pozemky byly vyvlastněny v roce 1949 a přiděleny fyzickým osobám v roce 1957, zůstaly pod kontrolou Státních lesů nebo zemědělského družstva. Fyzické osoby tedy byly formálními vlastníky pozemků, ale nikdy je nevyužívaly. Stěžovatel argumentoval, že správní spis neobsahoval žádné dokumenty, které by uváděly jakékoliv podrobnosti o majitelích pozemků. Za těchto okolností nebylo možno tvrdit, že Pozemkový úřad zjistil správně

skutečnosti případu. Uplatněním § 250f občanského soudního řádu však Městský soud zba-
vil stěžovatele možnosti uplatnit tyto námitky při veřejném jednání.

52. Stěžovatel dále uvedl, že v relevantní době Ústavní soud v několika restitučních přípa-
dech zrušil rozsudky, které byly vyneseny podle § 250f občanského soudního řádu bez veřej-
ného projednání. Ústavní soud s odvoláním na čl. 38 Listiny základních práv a svobod a čl. 6
Úmluvy v těchto kauzách konstatoval, že případy s kontroverzními argumenty nelze pokládat
za jednoduché případy. Tak v rozhodnutí č. II ÚS 269/95 Ústavní soud výslovně uvedl, že
„restituční případy nelze přezkoumávat bez veřejného jednání vzhledem k jejich složitosti, ja-
kož i skutečnosti, že k předchozím aktům odnětí vlastnických práv došlo před dlouhou do-
bou“. Podobně dne 29. listopadu 1994 Ústavní soud zrušil rozsudek Městského soudu
v Praze vyneseny bez veřejného líčení v jiném restitučním případě (nález č. Pl ÚS 41/94)
s tím, že „jednoduché případy uvedené v § 250f občanského soudního řádu jsou podle záko-
nodárce případy, v nichž byly potřebné důkazy zajištěny, a samotné případy jsou zcela jasné
a jedná se pouze o jejich legálnost“.

53. Stěžovatel si vedle toho stěžoval, že nebyl vyzván k účasti na veřejném vyhlášení roz-
sudku Městského soudu dne 31. května 1995.

54. Konečně stěžovatel tvrdil, že rozhodnutí Pozemkového úřadu ze dne 25. července
1995 nebylo možno dále napadnout u Městského soudu, protože případ by byl pokládán za
věc již rozhodnutou (*rei iudicatae*). Skutečnost, že v době podání jeho ústavní stížnosti byly
všechny opravné prostředky vyčerpány, byla potvrzena také Ústavním soudem, který jeho
stížnost vyžadující podle ustanovení zákona o Ústavním soudu předchozí vyčerpání všech
opravných prostředků neodmítl.

B. Posouzení Soudem

55. Soud připomíná, že veřejné soudní jednání je základní zásadou zakotvenou v článku 6
§ 1 Úmluvy. Veřejný charakter řízení chrání strany ve sporu před tajným výkonem spravedl-
nosti bez veřejného dohledu; je také jedním z prostředků, jimiž může být udržována důvěra
v soudy. Zprůhlednění výkonu spravedlnosti jeho veřejností přispívá k dosažení cíle článku 6
§ 1, totiž ke spravedlivému procesu, jehož záruka je jedním ze základních zásad jakékoliv de-
mokratické společnosti ve smyslu Úmluvy (viz např. rozsudek v případě *Diennet v. Francie*
ze dne 26. září 1995, *Série A*, č. 325-A, s. 14–15, odst. 33).

56. V našem případě stěžovatel měl v zásadě právo na veřejné projednání, protože se na
něj nevztahovala žádná z výjimek uvedených v druhé větě článku 6 § 1 (viz rozsudek v pří-
padě *Hakansson a Sturesson* ze dne 21. února 1990, *Série A*, č. 171-A, s. 20, odst. 64). Tyto
výjimky nebyly uplatněny ve vnitrostátním řízení. Zejména Ústavní soud, který mimo jiné
zkoumal otázku absence veřejného jednání v daném případě, se na tyto výjimky neodvolával.
Ani Vláda se druhé větě článku 6 § 1 Úmluvy nedovolávala.

57. Soud konstatuje, že jedině jednání ve věci se v tomto případě konalo dne 12. října 1994 u Pozemkového úřadu v Mladé Boleslavi. Podle záznamu z tohoto řízení byly stěžovatelovy restituční nároky projednávány za jeho přítomnosti a za přítomnosti zástupců obou právnických osob, jež stěžovatel vyzval k navrácení konfiskovaného majetku, který kdysi byl ve vlastnictví jeho otce. Pozemkový úřad však nelze pokládat za orgán splňující nároky na nezávislost nutnou pro tribunál ve smyslu článku 6 § 1 Úmluvy. Soud konstatuje, že Pozemkový úřad je samostatným referátem okresního úřadu, který je pověřen výkonem místní státní správy pod kontrolou vlády (viz odst. 40 – 43). Jmenování přednosta okresního úřadu je pod kontrolou exekutivy a jeho úředníci jsou mu podřízeni (viz též Kadubec v. Slovensko, rozsudek ze dne 2. září 1998, Reports of Judgements and Decisions 1998–VI, s. 2531, odst. 57). V každém případě však řízení u tohoto správního orgánu nebylo veřejné, protože k němu měly přístup pouze strany a jejich zástupci.

58. Je pravdou, že rozhodnutí Pozemkového úřadu ze dne 12. října 1994 byla podrobena soudnímu přezkoumání a že stěžovatel se obrátil jak k Městskému soudu, tak k Ústavnímu soudu. Ani jeden z těchto soudů však nejednal veřejně. Co se týče řízení před Městským soudem, Soud konstatuje, že stěžovatel nežádal výslovně o veřejné jednání. Vystává tedy otázka, zda se má předpokládat, že se stěžovatel vzdal svého práva na veřejné projednání (viz rozsudek v případě Hakansson a Sturesson citovaný výše, s. 20–21, odst. 67; Schuler–Zraggen v. Švýcarsko, rozsudek ze dne 24. června 1993, Série A, č. 263, s. 19–20, odst. 58; Zumtobel v. Rakousko, rozsudek ze dne 21. září 1993, Série A, č. 268–A, s. 14, odst. 34).

59. Soud poznamenává, že Městský soud nevycházel při svém rozhodnutí nekonat veřejné jednání z toho, že stěžovatel o veřejné jednání nežádal. Spíše zkoumal ex officio, zda podmínky § 250f občanského soudního řádu umožňujícího nekonat jednání jsou splněny, a dospěl k závěru, že tomu tak skutečně je (viz odst. 14). Ústavní soud závěr Městského soudu potvrdil. Za těchto okolností Soud nemůže přikládat rozhodující význam okolnosti, že stěžovatel výslovně nevyžadoval veřejné jednání, a musí přistoupit k nezávislému hodnocení otázky z pohledu požadavků článku 6 Úmluvy.

60. V tomto ohledu Soud konstatuje, že jurisdikce Městského soudu nebyla omezena pouze na otázky právní, ale týkala se i posouzení, zda skutková podstata případu byla správně zjištěna správním orgánem. Městský soud mohl, pokud by to bylo nutné, také provést dokazování (viz odst. 35). Stěžovatelovo podání Městskému soudu na druhé straně naznačuje (viz odst. 13), že jeho odvolání mohlo také vyvolat otázky věcné (viz Fredin v. Švédsko⁹¹), rozsudek ze dne 23. února 1994, Série A, č. 283, s. 11, odst. 22). Aniž by zpochybňoval závěr Městského soudu, že skutková podstata případu byla správním orgánem zjištěna správně, Soud dospěl k závěru, když vzal v úvahu, co bylo v sázce pro stěžovatele, že za těchto okolností článek 6 § 1 Úmluvy vyžadoval ústní projednání před soudem.

⁹¹ Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit IV/95, Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 18928/91, str. 2.

61. Soud dále konstatuje, že v dalším správním řízení Pozemkový úřad, který byl vázán rozsudkem Městského soudu ze dne 31. května 1995, nekonal žádné další řízení za přítomnosti účastníků případu. Soud se domnívá, že ačkoliv stěžovatel mohl žádat o soudní přezkoumání rozhodnutí Pozemkového úřadu ze dne 25. července 1995, je nereálné předpokládat, že při takovémto přezkumném řízení, týkajícím se správního rozhodnutí vycházejícího z předchozího rozsudku Městského soudu, by soud stanovil ústní jednání, aby přezkoumal v podstatě stejné otázky, o kterých již dříve shledal, že spadají pod § 250f občanského soudního řádu. Kromě toho Ústavní soud ve svém výše uvedeném rozhodnutí, které přijal s plným vědomím o rozhodnutí Pozemkového úřadu ze dne 25. července 1995, nenaznačil, že by měl odlišné mínění o eventuálním soudním přezkoumání tohoto posledního rozhodnutí Pozemkového úřadu. Za těchto okolností Soud nemůže přikládat váhu údajně odlišnému charakteru obou správních rozhodnutí Pozemkového úřadu, který zdůrazňuje Vláda (viz odst. 46). Připomíná, že v té době § 250f občanského soudního řádu byl stále ještě v platnosti a že Ústavní soud nepokládal jeho použití ve stěžovatelově případě za nesprávné.

62. Soud dále konstatuje, že i jednání před Ústavním soudem proběhlo bez veřejného líčení. Toto jednání, omezené pouze na zkoumání otázek ústavnosti, nebylo přímým a úplným posouzením stěžovatelových občanských práv v restitučním řízení. Veřejné jednání v tomto řízení tedy nemohlo nijak kompenzovat jeho absenci v rozhodující fázi řízení, kdy šlo o stanovení odůvodněnosti stěžovatelových restitučních nároků. Konečně Soud konstatuje, že stěžovatel nebyl povinen iniciovat soudní řízení podle § 8 zákona o půdě a že se Soud mohl zabývat pouze řízením, které bylo reálně vedeno na základě § 9 zákona o půdě.

63. Vzhledem k uvedenému je Soud toho názoru, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy, protože v restitučním řízení nedošlo k veřejnému projednání před nezávislým a nestranným soudem, což je předmětem stěžovatelovy stížnosti.

II. K Aplikaci článku 41 Úmluvy

64. Článek 41 Úmluvy zní:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případech potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Škoda

65. Co do hmotné škody, synovec stěžovatele pan Bouček požadoval 1 489 051 Kč jako náhradu za hodnotu pozemků, které nemohly být stěžovateli vydány, a částku 588 852 Kč jako náhradu ušlého zisku od 4. května 1994, tj. od data, kdy zemědělské družstvo Líny–Krásná Ves uzavřelo restituční dohodu se stěžovatelem (viz odst. 11), do roku 2001.

66. Vláda je toho názoru, že mezi částkami požadovanými stěžovatelovým synovcem a údajným porušením článku 6 § 1 Úmluvy během restitučního řízení není žádná příčinná souvislost.

67. Soud nejprve připomíná, že ve svém rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti přiznal panu Boučkovi locus standi k pokračování ve stížnosti po smrti stěžovatele dne 1. května 1998 (viz odst. 7). Soud zdůraznil, že toto uznání práva pana Boučka k pokračování ve stížnosti nijak neovlivňuje rozsah případu tak, jak byl původně předložen stěžovatelem. Soud je toho názoru, že za těchto okolností osoba oprávněná pokračovat ve stížnosti po stěžovatelově smrti může také zaujmout stěžovatelovo místo v nárocích podle čl. 41 Úmluvy a čl. 60 Jednacího řádu Soudu.

68. Soud konstatuje, že částky nárokové jako peněžitá škoda vycházejí z hodnoty pozemků, které nebyly vráceny stěžovateli, a z ušlého zisku spojeného s těmito pozemky. Stěžovatelův synovec v podstatě žádá náhradu za vyvlastnění majetku svého strýce, které bylo podle jeho názoru nezákonné. Stěžovatelova stížnost podle článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě však byla prohlášena za nepřijatelnou. Jediná stížnost, kterou se Soud zabýval při stanovení odůvodněnosti stížnosti, byla stížnost na neposkytnutí možnosti veřejného projednání před nezávislým a nestranným soudem ve smyslu článku 6 § 1 Úmluvy. V tomto ohledu Soud nemůže spekulovat o výsledku restitučního řízení za jiných okolností, tj. kdyby došlo k veřejnému jednání před vnitrostátními soudy.

69. Soud dále konstatuje, že dne 3. července 1998 podal stěžovatelův právní zástupce Pozemkovému úřadu žádost o náhradu formou přidělení jiných pozemků podle § 11 odst. 2 zákona o půdě a že tato žádost je stále ještě v řízení u Pozemkového úřadu (viz odst. 18) a není předmětem projednávání stížnosti.

70. Soud proto je toho názoru, že stěžovatelův synovec neprokázal, že mezi tvrzenou hmotnou škodou a porušením článku 6 § 1 Úmluvy konstatovaným Soudem existuje příčinná souvislost. Jeho požadavek týkající se tohoto odškodnění tedy musí být zamítnut.

71. Soud dále konstatuje, že stěžovatelův synovec nenárokoval náhradu morální újmy v důsledku porušení článku 6 § 1 Úmluvy. V každém případě uplatnění § 250f občanského soudního řádu, které je podkladem tohoto porušení, nepoškodilo pana Boučka osobně, protože v době, kdy převzal případ svého strýce, bylo toto ustanovení již zrušeno. Za těchto okolností je Soud toho názoru, že zjištěné porušení článku 6 § 1 Úmluvy je samo o sobě dostatečně spravedlivým zadostiučiněním za jakoukoli morální újmu, kterou stěžovatel v důsledku tohoto porušení mohl utrpět.

B. Náklady a výlohy

72. Stěžovatelův synovec požádal Soud o přiznání částky 340 420,50 Kč, vypočítané na základě vnitrostátních sazeb, jako náhrady nákladů a výloh, které utrpěl při soudním řízení

před vnitrostátními orgány a orgány Úmluvy. Pan Bouček dále upřesnil, že stěžovatelovy výlohy byly pokryty právní pomocí, kterou stěžovateli poskytla Komise.

73. Vláda argumentovala, že požadované částky jsou přehnané a že stěžovatelův synovec neprokázal, že požadované náklady a výlohy byly nezbytně nutné. Vláda také uvedla, že stěžovatel i jeho synovec využili právní pomoci při řízení před orgány Úmluvy.

74. Soud konstatuje, že podle jeho judikatury poškozená strana musí prokázat, že požadované náklady a výlohy skutečně utrpěla, aby předešla nebo napravila porušení Úmluvy, a že to Soud musí konstatovat, aby za ně mohla dostat náhradu. Musí také prokázat, že tyto náklady byly skutečně nutné a že jsou kvantitativně přiměřené (viz mimo jiné např. *Philis v. Řecko*, rozsudek č. 1 ze dne 27. srpna 1999, Série A č. 209, s. 25, odst. 74 a *Nikolova v. Bulharsko*³⁾, rozsudek ze dne 25. března 1999, Reports of Judgements and Decisions 1997–II, s. 227, odst. 79).

Soud poznamenává, že pan Bouček potvrdil, že výlohy jeho strýce týkající se řízení před orgány Úmluvy byly pokryty právní pomocí, kterou mu poskytla Komise. Soud také konstatuje, že náklady dědického řízení nemohou být pokládány za náklady vynaložené na zabránění nebo nápravě porušení Úmluvy v restitučním řízení. Soud proto je toho názoru, že tuto část nároku musí zamítnout.

Co se týká zastupování pana Boučka před orgány Úmluvy, Soud připomíná, že se necítí vázán vnitrostátními sazebníky a praxí, i když je může do určité míry použít jako vodítko (viz mimo jiné např. *Tolstoy Miloslavsky v. Spojené království*, rozsudek ze dne 13. července 1995, Série A, č. 316, s. 83, odst. 77 a případ *Paskaya a Okçuoglu v. Turecko*, rozsudek ze dne 8. července 1999, Reports of Judgements and Decisions 1999–IV, odst. 98). Konstatuje, že stěžovatel měl pouze částečný úspěch, a rozhoduje na spravedlivém základě, přiznává stěžovatelovu synovci celkovou částku 85 000 Kč (ekvivalent cca 17 000 FRF) na náhradu nákladů řízení a výloh před Komisí a Soudem, minus 4100 FRF, které obdržel ve formě právní pomoci od Rady Evropy. Tato částka má být zaplacena, podle přání stěžovatelova synovce, na bankovní účet jeho právního zástupce v České republice.

C. Úroky z prodlení

75. Podle informací, které má Soud k dispozici, je zákonná úroková míra platná v České republice v době přijetí tohoto rozsudku 8 % ročně.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Potvrzuje, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy:

³⁾ Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohyví sešit X19/99, Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 31195/96, str. 24.

2. Prohlašuje,

(a) že toto konstatování o porušení představuje samo o sobě dostatečně spravedlivé zadostiučinění jakékoliv morální újmy, kterou stěžovatel mohl v důsledku tohoto porušení utrpět,

(b) že žalovaný stát musí zaplatit do tří měsíců stěžovateli synovci částku 85 000 Kč (osmdesát pět tisíc) jako náhradu nákladů a výloh, minus 4100 francouzských franků (čtyři tisíce jedno sto) již zaplacených Radou Evropy ve formě právní pomoci,

(c) že od výše uvedeného data až do úhrady bude placen jednoduchý úrok ve výši 8 % ročně;

3. Zamítá zbytek požadavků na spravedlivé zadostiučinění uplatňovaných synovcem stěžovatele.

Vyhotoveno ve francouzském a anglickém jazyce a vyhlášeno na veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 12. července 2001.

M. DE SALVIA
za tajemníka

L. WILDHABER
předseda